

BRATOVŠTINE (SKULE) ŽUPE SV. EUFEMIJE U SUTOMIŠĆICI NA OTOKU UGLJANU U 18. STOLJEĆU

Grozdana Franov Živković
Zavod za povijesne znanosti HAZU u Zadru
Zadar

UDK 255(497.5 Ugljan)(091)
Izvorni znanstveni rad
Primljeno: 16.12.2008.
Prihvaćeno: 17.6.2009.

U članku su obrađene bratovštine (skule) Župe sv. Eufemije (Fume) u Sutomišćici na otoku Ugljanu u 18. stoljeću, i to na temelju nekoliko sačuvanih do sada neobjavljenih kodeksa (knjiga bratovština - *madrikula*, knjiga računa, knjižica *priaća i trošnja*) te raznih drugih dokumenata koji su uglavnom pisani kurzivnom glagoljicom. Cilj je rada pokazati važnost bratovština za društveni, ekonomski i kulturni život nekog mjesta, odrediti koji su bili ciljevi i zadaci tih bratovština, odnosno pokazati na koji su način članovi bratovština u praksu provodili pravila (*kapitule*) određena na osnivačkim skupštinama.

Ključne riječi: glagoljske madrikule, knjige računa, kurzivna glagoljica, *kapituli* (bratovštinska pravila), bratovštine (skule)

Uvod

Bratovštine (na zadarskom području – skule) civilne su ili vjerske zajednice ili udruge s posebno određenim pravilima djelovanja, koja su bila izglasana na osnivačkoj skupštini, a koje je potvrđivala i civilna i vjerska vlast. Pravila su trebala biti u skladu s civilnim, odnosno vjerskim odredbama (zakonima), tako da su se često - prije nego su odobrena - vraćala na ispravljajanja, dopisivanja te ponovno prepisivanje. Nakon toga su pravila odobravana.¹

¹ Vladislav Cvitanović, Bratovštine grada Zadra, *Zbornik Zadar*, Zagreb 1964., str. 463. Bratovština bičevalaca sv. Silvestra je 1426. godine dobila svoj pravilnik, koji je odobren od crkvenih i državnih vlasti. Slično navodi i za druge bratovštine u gradu Zadru. Kod bratovštine Gospe od Karmela navodi: *Iz njezine madrikule saznajemo da je ustanovljena 16.07.1615., a preinačena pravila su potvrđena i od venecijanskih vlasti 1674.* (str. 467). Kod bratovštine duša u Čistilištu navodi: *Godine 1666. ustanovio ju je nadbiskup Balbi sa svrhom da pomaže dušama u čistilištu. Iste godine potvrdile su je crkvene vlasti. Zaštitnici su joj bili Josip i Uršula. Statut je odobren tek 1776... Zbog sukoba s kaptolom katedrale, dekretom civilnih*

Bratovštine svojim opstankom i djelovanjem postizavaju vjerske, odgojne, humanitarne, kulturne, ekonomske i političke ciljeve. Primarna svrha bratovština jest spas duša, i to pomoću molitve, vršenja kršćanskih dužnosti, tvorenja dobrih djela, osobito prema siromasima, bolesnicima i umrlima. Odgojnu svrhu postižu izgrađivajući čestite bratime (a po tom i građane), pobijajući poroke (npr. psovke); daju dobar primjer braći i građanima, točno se drže pravila, vježbaju se kako treba voditi društvo, raspravljaju o socijalnim i društvenim pitanjima, natječu se tko će više i bolje poraditi u korist društva i braće; organiziraju kolektivne nastupe za prava svog staleža i bratovštine. Humanitarno djeluju kad pokapaju mrtvu braću i ostale, osobito za vrijeme kužnih bolesti, kad pomažu siromahe novčano ili hranom za bratovštinskih gozbi, kad gase požare, kad prate i tješe osuđene na smrt, kad daju miraz siromašnim čestitim djevojkama, kad mire zavađenu braću, kad uzdržavaju bolnice, kad otkupljuju sužnje...²

Na užem zadarskom području knjige bratovština pisane su na talijanskom i latinskom jeziku te nešto na hrvatskom, dok su *madrikule*³ otočkih bratovština i dio bratovština u selima zadarskog priobalja pisane hrvatskim jezikom i kurzivnom glagoljicom. Glagoljicom su pisani i poneki zapisi u *madrikulama* grada Zadra.⁴

U Župi sv. Eufemije u Sutomišćici, koja je u vrijeme vođenja tih sačuvanih *madrikula* (od sredine 18. st.) bila središnja župa za mjesta Sutomišćicu, Preko i Poljanu (s tim da se Preko odvojilo 1770. godine), sačuvane su *madrikule* za tri bratovštine. Riječ je o glagoljskoj *madrikuli* bratovštine svete Eufemije u Sutomišćici iz razdoblja 1748. – 1804. (koja se u nekim dokumentima naziva i *Vela skula*), glagoljskoj *madrikuli* bratovštine *Gospo od Karmena i Duš od Purgatorija* iz razdoblja 1743. – 1821. (uz koju postoji i jedna uvezana knjiga s popisom osnivača, i popisima članova bratovštine), glagoljskoj *madrikuli* bratovštine *Corpus Domini (Tila Isusova)* iz razdoblja 1745. – 1800. Uz te *madrikule* pronađene su pomoćne knjižice računa, prihoda i izdataka,

vlasti od 1773. i 1776. dobila je novo i specifično uređenje, koje je pomirilo zavađene stranke... Godine 1871. se osamostalila i dobila je nova prikladna pravila, koja je potvrdio nadbiskup Maupas, sa svrhom da širi pobožnost zaštitnika sv. Josipa (str. 468). Sve to podsjeća na današnje udruge – Zakon o udrugama (Narodne novine RH, br. 66/01). Današnje udruge također imaju osnivačku skupštinu na kojoj se radi zapisnik, popis osnivača te statut (pravila) udruge, što opet mora biti u skladu sa Zakonom o udrugama RH. Nakon osnivačke skupštine cjelokupna se dokumentacija dostavlja uredima državne uprave u pojedinim županijama, Službi za opću upravu, gdje službenik zadužen za udruge građana pregledava zapisnik, popis osnivača i statut te određuje ispravke ili naređuje pisanje novog statuta u slučaju da nisu u skladu s postojećim zakonom. Nakon ispravljanja statuta isti se potvrđuje i udruga može početi s radom.

² Cvitanović, Bratovštine, str. 458.

³ Ispravni naziv za tu vrstu kodeksa jest matrikula. Međutim, u nekim člancima (vidi npr. Cvitanović, Bratovštine) upotrebljava se naziv madrikula, a u nekima knjige bratovština (npr. Nedo Grbin, Glagoljski spomenici na zadarskom području, *Iskoni bē slovo: zbornik radova o glagoljici i glagoljašima zadarskog kraja i Crkvi svetog Ivana Krstitelja*, ur. Antun Badurina, Zagreb 2001.). U svim kodeksima na zadarskom području, a i danas u običnom govoru, upotrebljava se samo naziv madrikula.

⁴ *Popis glagoljskih kodeksa zadarske nadbiskupije*, priredio don Pavao Kero, Zadar 2008., str. 181: *Knjiga primitaka Bratovštine sv. Antuna opata, uz upise na talijanskom jeziku, na više mjesta je pisana kurzivnom glagoljicom (Libro de riceput di S. Antonio abbate, od god. 1725.-1777.).*

raznih bilješki i popisa te pojedinačni zapisi na listovima papira ili svescima. Među tim knjižicama nalazi se i jedna knjižica računa koja se odnosi na bratovštinu sv. Sakramenta (za koju nije ostala sačuvana *madrikula*), a na postojanje bratovštine sv. Josipa upućuju samo zapisi u *madrikuli* sv. Eufemije i poneki zapis na listovima.⁵ Slično se odnosi i na bratovštinu *Blažene Gospe od Luzarija* iz Preka koja je ranije spomenuta samo na jednom papiru – *popisu lašov* (oporučnih ostavina) iz 1675. godine, odnosno u prijepisu koji je sačuvan iz *libra koga učini pokojni don Tome Mičić parokijan godišća Gospodinova 1675 miseca agusta na 2*, a odnosi se na popis *Od lašev ki imaju davati stariću ulja crikvi sv. Fume*.⁶ Do danas je samo sačuvana *madrikula* te bratovštine iz razdoblja 1778. – 1845. godine. Zatim, na području mjesta Preko postojala je i bratovština sv. Križa koja je spomenuta 1787. godine u *madrikuli* bratovštine *Blažene Gospe od Luzarija*.

Nakon odvajanja mjesta Preka od Župe sv. Eufemije u posebnu Župu *Blažene Gospe od Luzarija*, u Preku je ustanovljena nova bratovština koja je nazvana kao i bratovština u Sutomiščici – *Gospa od Karmena i Duš od Purgatorija*, čija je *madrikula* sačuvana u periodu od 1770. do 1819. godine.⁷

Pisari svih tih *madrikula* te pomoćnih knjižica i zapisa bili su kapelani, *parosi* (župnici) i *viceparosi* Župe sv. Eufemije u Sutomiščici, što dokazuju i bilješke o plaćanju *paroha* u *madrikuli* sv. Eufemije. Naime, plaća je *parokijanu* iznosila 12 libara, na koje su nadodani troškovi koji su iznosili uglavnom *1 libra i 4 soldina*.

*Bi plaćen parok za kapelaniju i madrikulu za 1757.*⁸

1778 na 11 novembra budući braća na skupu na braskomu dvoru obraše za suca skule crikve s(ve)te Fumije Šimu Kucelina, prokaratura Mihu Kačana i Mihu Pantalonu, gaštaldi Peru Kačana i Matu Perića po(kojnoga) Mihe.

*Prija sudac u skrini pinez groša:106, l(iba)r:1:7, od kih da parokijanu za službu od oltara l(iba)r:12 za račun l(iba)r:1. s(oldini):4 i tad prida račun Stipe Petrić sudac i ne osta dužan nišće. Ovi sudac u njegovu sustvu biše prija usve groša: 167, l(iba)r:3:3 (ar.) a strati usve potrebe crikvene groša 73, l(iba)r:7:7.*⁹

Iz ostataka *madrikula* možemo vidjeti da su dvije bratovštine – bratovština svete Eufemije u Sutomiščici (sačuvana *madrikula* pisana je u razdoblju 1748. – 1804.) i bratovština *Corpus Domini (Tila Isusova)*, za koju je sačuvana *madrikula* iz vremena 1745. – 1800. vjerojatno postojale i ranije, jer se bez ikakvog uvoda knjige počinju pisati izborom novih starješina, dok *kapituli* za te dvije bratovštine nisu sačuvani.

⁵ Za mjesta Sutomiščici i Poljanu pronađeno je 5 bratovština. Cvitanović u svojem djelu *Bratovštine grada Zadra* (str. 469) navodi samo 4 bratovštine za Župu sv. Eufemije.

⁶ Riječ je o ispisanom listu papira bez signature koji je pronađen u *madrikuli* sv. Eufemije, Nadbiskupski arhiv u Zadru (dalje: NAZd), Sutomiščica, Glagoljska *madrikula* sv. Fume (Eufemije) od god. 1748. – 1804., bez signature.

⁷ O bratovštinama mjesta Preka poseban članak u pripremi.

⁸ NAZd, Sutomiščica, Glagoljska *madrikula* sv. Fume, fol. 4.

⁹ NAZd, Sutomiščica, Glagoljska *madrikula* sv. Fume, fol. 9.

Treća je bratovština (*Skula Gospe od Karmena i Duš od Purgatorija* iz vremena 1743. – 1821.) novoosnovana, odnosno osnovana je 1743., tj. službeno 31.12.1745., kada su ustanovljeni i zapisani na početku *madrikule kapituli* (pravila), da bi se *madrikula* zatim nastavila ostalim zapisnicima sa skupova (uglavnom s godišnjih skupština), između ostalima i zapisima o izboru starješina bratovštine.¹⁰

Iz 17. stoljeća nemamo podataka o bratovštinama te župe osim što je u papirima pronađena jedna kopija (prijepis) iz *libra koga učini pokojni don Tome Mičić parokijan godišća gospodinova 1675 miseca agusta na 2*, a odnosi se na popis *Od lašev ki imaju davati stariću ulja crikvi sv. Fume*¹¹ u kojem se spominju laši (zadudžbine) za bratovštine sv. Fumije, sv. Josipa, sv. Sakramenta, *Gospe od Luzarija* (u Preku), dok se bratovštine *Tila Isusova* i *Gospe od Karmena i Duš od Purgatorija* ne spominju. S obzirom na to da je ta zadnja osnovana 1743., odnosno 1745. godine, ona se i nije mogla spominjati. Međutim, bratovštini *Tila Isusova* ili nije nitko ostavio te godine ništa za zadužbinu (ili nije zapisano) ili je mogla biti osnovana tek u periodu između 1675. i 1745. godine (po nekim popisima sudaca bratovštine 1699. godine), pa se zato ne spominje na popisu.

Na čelu svih bratovština župe sv. Eufemije za koje imamo sačuvane evidencije nalazio se sudac, zatim jedan *prokaratur* (u bratovštini *Gospe od Karmena i Duš od Purgatorija*) ili dva (u bratovštini sv. Fumije i bratovštini *Tila Isusova*) te po dva *geštalda*.

Nakon izbora novog suca, izvršena je primopredaja dužnosti. Stari je sudac prije godišnje skupštine morao srediti sve račune, odnosno izvršio je obračun poslovanja. Prilikom primopredaje navedeno je koliko je ostalo novca, koliko je potrošeno i zašto, poklapa li se račun, odnosno sakupljeni i potrošeni novac, i je li nakon zaključenja mandata stari sudac ostao dužan, kao što imamo u sljedećem primjeru.

1775 na 15 novembra budući braća na tegu obraše suca Antu Pavina Grgičina prokaraturi Tome Vitulić i Jivica Gržanov po(kojnoga) Grge, gaštaldi Grgo Grubišin i Stipe Petrić prija sudac u skrini pinez.....gro(ša):24: l(iba)r:8, s(oldini):14. od kih

¹⁰ Bratovština Gospe od Karmena i Duš od Purgatorija službeno je osnovana 31.12.1745. godine, kad su se, kako navodi *madrikula*, sastala braća redovnici i svjetovnjaci da bi odredili *kapitule* (pravila) bratovštine. Međutim, pronađena je *madrikula* te bratovštine iz godine 1743., što bi moglo značiti da su se i ranije sastajali mještani te da je bratovština neslužbeno djelovala bez registracije, da bi nakon dvije godine vjerojatno bilo zatraženo (od civilnih i vjerskih vlasti) da se bratovština registrira i da se zapišu pravila. Takve slučajeve nalazimo kod bratovštine sv. Jakova u Solinama na Dugom otoku u čijoj je *madrikuli* naznačeno da su ustanovljeni *novi kapituli*, što bi moglo značiti da je bratovština postojala i ranije, pa se ugasila, a nakon nekoliko godina opet je bila ustanovljena ili je godinama djelovala bez registracije, pa je naknadno registrirana s obnovljenim *kapitulima* (NAZd, Glagoljska *madrikula* sv. Jakova u Solinama (Dugi otok) od god. 1750. – 1826. Sličan slučaj je kod bratovštine sv. Roka na otoku Ravi, gdje su se članovi sastajali (vjerojatno neslužbeno) i nekoliko godina ranije, ali su od datuma upisanog u *madrikuli* 20.10.1747. službeno ustanovljeni *kapituli* i registrirana je bratovština (NAZd, Glagoljska *madrikula* sv. Roka od god. 1764. – 1892.). Vidjeti bilješku 1 o problemima registracija zadarskih bratovština.

¹¹ Ispisani list papira bez signature, ubačen u *madrikulu* sv. Fume (Eufemije), NAZd, Sutomišćica, Glagoljska *madrikula* sv. Fume.

da parokijanu.....l(iba)r:13:4: I tada prida račun Jivica Šimić osta dužan za dva sića mufe.....l(iba)r:6: i proli se vina barila četire kih da plati ili on ili ki je uzrok i tad bi vino barilo po libar.....24.¹²

Uz ove *madrikule* vođene su posebne knjižice o primicima i rashodima (*trošnja i prijaća*) svakog suca u kojima se pojedinačno nabrajaju godišnje stavke.

Bratovštine su se međusobno potpomagale, posuđivale novac jedna drugoj te snosile zajedničke troškove (ovisno o svojim mogućnostima) za neke veće izdatke.

Tako naprimjer, dok je bratovština sv. Eufemije (*skula sv. Fume, Vela skula*) snosila troškove za veće popravke, npr. krovova, zvona, tabernakule bratovština sv. Sakramenta snosila je troškove za sitne popravke, za sitne izdatke koji su pratili te veće investicije bratovštine sv. Eufemije, npr. snosila je troškove za postavljanje tabernakula, ličenje zidova, hranu (*spizu*) za majstore i radnike, za ukrašavanje oltara i same crkve, za pranje i opravak svećeničke *kote* (odjeću), za vosak i ostalo.

Tako je 1779. godine, kad je u Velom Lošinju od sredstava bratovštine sv. Eufemije kupljen tabernakul, bratovština sv. Sakramenta financirala *spizu* (hranu) kad su mještani išli u Lošinj po taj tabernakul, isplatio se prota (vjerojatno kao pomoć pri transportu i za sitne radove, jer je za veće radove isplaćen iz sredstava bratovštine sv. Eufemije), trebalo je kupiti boju (*pinturu*) za *pristolje* i jedan zvončić za tabernakul.

Da je vođenje bratovštine za mnoge bilo veliko opterećenje (kao što gore vidimo, i financijsko – od čašćenja prilikom izbora do sređivanja računa i plaćanja onoga što nedostaje u zajedničkoj škrinji), vidimo i po odredbi *kapitula* (npr. *kapitul* br. 3 u bratovštini *Tila Isusova (Corpus Domini)*) po kojoj bratim koji je izabran za jednog od starješina bratovštine, a odbije tu čast, mora platiti kaznu i odraditi mandat sljedeće godine. Unatoč kaznama, mnogi bratimi ipak su odbijali biti starješine i radije su plaćali kaznu:

U sljedećem primjeru Miško Pavin izabran je za *gaštalda* bratovštine *Tila Isusova (Corpus Domini)* 1764. godine. Međutim, tu godinu odbio je biti *gaštald*, platio je kaznu i odradio dužnost iduće godine.

1764 na 7 novembra budući braća na tegu učiniše za suca Šimu Tulčeva prokaratura Stipu Petrića drugi Jure Barić gaštaldi Mihu Pavina i Jive Vitulić bi pridano sucu novomu cekini 8 petice (prekriženo) li(bre):12 soldini 3.

Ne osta dužan sudac ništa. Bi plaćen kapelan.

Bi gaštald Jure Šimunov a što ne primi gaštaldiju Miško Pavin da plati li(bre): 5

1765 na 15 novembra budući braća na tegu na Grbici obraše za suca Jivicu Čubanova prokaratura Jivicu Kuzmin drugi Ante Antišin gaštaldi Miško Pavin i Ante Jadrijevi prija sudac na lralracunu groša 3: l(ib)r(e)...6, so(ldini):.....6: prida račun sudac Šime Tulac i ne osta dužan nišč bi plaćen parokijan.¹³

¹² NAZd, Sutomiščica, Glagoljska madrikula Corpus Domini (Tila Isusova), za razdoblje 1745. – 1800., bez signature, fol. 21.

¹³ NAZd, Sutomiščica, Glagoljska madrikula Corpus Domini, fol. 19.

Glasalo se pomoću kuglica; Cvitanović takav način glasovanja naziva *balotaža*,¹⁴ dok se u Sutomiškim bratovštine upotrebljava riječ *balotanje*.

*Kapitul br. 2 madrikule Gospe od Karmena i Duš od Purgatorija... i da se braća balotaju kad te koga primiti....*¹⁵

O prihodima bratovština Vladislav Cvitanović piše sljedeće:

Prihodi bratovština sastojali su se od bratimskih prinosa, osobito kod upisa, od nasljednih daća (livelli), od prinosa za svijeeće (luminaria), od oporučnih zapisa pobožnih ljudi, od najma nekretnina i od kamata gotovine, od milostinje skupljene u vlastitim crkvama, od prošnje po gradu (novac) i okolišnim selima (ulje, vino, žitarice) s odobrenjem biskupa. Kako se imetak bratovština pomnjivo čuvao, neke su bratovštine u toku vremena postale vrlo imućne.

*Rashod bratovština išao je u prvom redu za gradnju i uzdržavanje vlastitih crkava i oltara; za izvršavanje zakladnih obveza, koje su se obično sastojale u dijeljenju milodara, u nekom broju sv. misa za mrtve članove; za kapelana i zvonara te gradnju vlastitih grobova.*¹⁶

Prigodom učlanjenja u bratovštinu članovi su davali članarinu u novcu ili u naturi, ovisno o odlukama zabilježenim u pravilima (statutu) bratovštine. U evidencijama nailazimo na godišnje prinose i članarine, zatim *laše* (zadužbine), ostavštine u oporukama, ali i ugovore za obrađivanje zemljišta čiji prihod ide bratovštini.¹⁷ U *madrikulama* Župe sv. Eufemije ne nalazimo na podatke o prošnji, ali taj primjer možemo vidjeti u *madrikuli* bratovštine sv. Roka na otoku Ravi.¹⁸

Skupovi su se održavali ili na otvorenom prostoru (u jednoj od *madrikula* Sutomiščice postoji izjava u kojem se navodi da je sadnjom murvi uzurpiran i poremećen prostor ispred *bratske kuće*¹⁹ na kojem su se sastajale bratovštine)²⁰ ili za stolom (*Budući braća na*

¹⁴ Cvitanović, Bratovštine, str. 458.

¹⁵ NAZd, Sutomiščica, Glagoljska madrikula Gospe od Karmena i Duš od Purgatorija, 1745. – 1821., bez signature, fol. 3.

¹⁶ Cvitanović, Bratovštine, str. 459.

¹⁷ Takvi ugovori postoje i u bratovštini Tila Isusova u Sutomiščici.
NAZd, Rava, Glagoljska madrikula sv. Roka, fol. 1: 1752. na na 11 otubra
*Mi braća s(vetoga) Roka obećasmo se saditi na zemli šior Frane Paganina za skulu s(vetoga) Roka ob(e)ća bi se isti Frane da će pušćati da mu se dade šesta oka s ovin patum (pakt – ugovor) da jimaju braća saditi nego na negovoi zemli. Ako bi pošla na drugu zemlu da imaju izgubiti isto trsij ovo da budi dicit na kondice istoga Frane dokle bude negove zemle za saditi trsje i da bude potvrđeno prez nikakove kuntradiciona pravde. Toliko jedna stran, druga potpisano pismo koliko po nodar mi mi braća s(vetog) Roka po Kristu. Amen.
(fol. 2) Ja isti Frane ne umijući pisati potvrđujem prid svim braćun s(vetoga) Roka i činim križ +
Potpisuju Pava Mareco Paganini (Drugi potpis slabo čitljivo)*

¹⁸ NAZd, Rava, Glagoljska madrikula sv. Roka, fol. 1: Učinismo mi braća s(vetoga) Roka da se ima davati dikanu 156 svako godišće a da gre prositi u Donu Tkanicu i Gornu svaki svako lito. Fol. 6: Kapitul 7. Da ima digan s mlagimi prositi za ol(t)ar kako je razlog hranu, vino i ugle; ako bi se oblina da plati onoliko koliko bi se naprosila za drugu skulu doma na skupu.

¹⁹ Cvitanović, Bratovštine, str. 469: *Svako selo gdje je bilo bratovština imalo je svoju „bratsku kuću“, koju su one izgradile za održavanje godišnjih skupština i zajedničkih godišnjih gozba.*

²⁰ NAZd, Sutomiščica, Glagoljska madrikula Corpus Domini, fol. 2.

skupu od stola po običaju na brašćini)²¹ na dan svojih zaštitnika ili dan određen pojedinim kapitulom u pravilima (npr. prvi dan mjeseca listopada, na dan sv. Martina,...).

Spomen na bratsku kuću nalazimo na nekoliko mjesta u *madríkuli Tila Isusova (Corpus Domini)*:²²

1759 novembra budući braća na skupu u kući braskoj obrasmo za suca Matiju Pavina.

Ili na početku iste madríkule

1772 miseca marča u Sutumiščici

Ovoga godišća bihu posađene murve pod bras(k)u kuću i ispred nje a to u mistu ki se zove Pod vrtli od Mikule Marina ki bi tad dvornik Dežideratov i to po zapovidi njegovih gospodara ki bihu u to vrime go(spod)ni Keko i Tonin braća rečeni Dežiderati. I ovo misto bi uvik komuna ovoga sela Sutumiščice kada se kušise ljudi za činiti stvari seljanske, crikvene i principove onda su se činile muštre, onda se je izgonilo živo svake vrste a navlastito ovce, tovari, praici, voli. Bila su u ovo vrime četiri gumna, prvi je od meštrala bi Mihe Brižića, 2: Šime Čubanova po(kojnoga) Jure, treći Mičićevih skupni, a četvrto Šimića Mateše.

Priko sride put pupliki ki vodi od magazinov Čubanovih put Foše, a drugi put u selo uz braski dvor i više ovoga puta je gumno Matijinih s kimi gumni je se služi jedan dil sela i u ovo vrime je bi kapitan Ante Vlahić rečeni Čubanov i starci Ante Domjanov rečeni Pajkin od godišć 80 incirka, Jivica Pavin, Jure Šimunov, Mate Plivo, Šime Gržanov, Jure Petrić, Šime Franin svi ovi od godišć 70 in cirka ki ispovidaju da je ovo uvik bilo komuna ovoga sela Sumišćice i da gori rečena go(spo)da ni oni niti njihovi stariji ni nijedan gospodin drugi nisu jimali ni jednoga interesa ni procesa niti komu učinili niti koga zapača da se ne bi služili s rečenim mistom Pod vrtli kadi jesu još od veće vremena i obzidana mista za izdavati slame a to pod zid od vartla Peruzića koga tad držaše don Mate Pavin, prvi od juga Jivica Matijin, drugi rečeni don Mate, treći Mateša Šimića, četvrti Mičići Jive i Grgo skupa. I kad ova mista obzidaše niko od rečene go(spo)de nije jim učini ni jednoga zapače budući vazda bilo komuna ovoga sela. I ovo mi gori rečeni starci prid Bogom našim s našom zakletvom svidočimo i činimo ovo upisati za obranu seljanov Sutumiščice ki budu u napridak.

*Pisah ja don Jive Vlahić v(ice)parok po govorenju rečenih starac i potvrčujem s mojom zakletvom kako ozgor i pečatim z bulom ove carkve s(ve)te Fumije u viri istine. Etc.*²³

Ista bratska kuća spominje se i u drugim madríkulama:

1754 na 13 otombra.

*Budući braća na brašćini u braskoj kući skupleni obraše za suca skule Duš od Pargatorija Antu Kačana do nega prokuratora Jivu Kuzmu gaštalda Jivu Dražovića i pridasmu u skrinju brasku pinez l(ibri): 195.*²⁴

Često je svećenik koji je vodio *madríkulu* na početku knjige uvezivao razne dopise, izjave, zapovijedi koje su mu se činile (ili su bile) važne za rad bratovštine. Jedan

²¹ NAZd, Sutomiščica, Glagoljska madríkula Gospe od Karmena i Duš od Purgatorija, fol. 11.

²² NAZd, Sutomiščica, Glagoljska madríkula Corpus Domini, fol. 18.

²³ NAZd, Sutomiščica, Glagoljska madríkula Corpus Domini, fol. 2.

²⁴ NAZd, Sutomiščica, Glagoljska madríkula Gospe od Karmena i Duš od Purgatorija, fol. 11.

od glavnih problema seljana bilo je davanje desetine plemstvu. Tako su bratovštine postale glavna središta otpora protiv iskorištavanja seljaka. Zato je često u raznim dopisima i zapovjedima providur, knez ili kapetan slao zapovijedi o davanju desetine.

U *madrikuli* sv. Eufemije imamo jedan takav primjer.²⁵

Privedri princip čini znati i to est po odluki priuzvišenoga šenata na pet novembra 1740.

Budući data od pravde i od službenoga proviedjenija priuzvišenoga šenata negova razborita razmišlenije svarhu neskladah, koja su se uzdignula meju gospodarime od zemaljah, i meju seljanima države Dalmatinske, i stojeći razložito na sarce istoga principa izvarsni mir, jedinstvo i sjedinene meju onima priljubljenima podložnicima svojima; i to na svarhu da se povrati meju istima dobri red i prvi sklad, s visokon oblasti svojon hoće i odlučito zapovida.

Da budući oblastno osudjeno da je zakonito, i pravo uzdržane koje nahode gospodari od zemljah od svake, i od kojima drugo naravi u daržavi Dalmatinskoj, da jimaju u napridak (kako prija narečenoga od proklama Majištrata ražon veće na 1. zuna 1736.)

Da jimaju nima kmeti davati dohodak po zakonu od gradovah, pogodbe, i običaji iste države: i budući na tu svrhu bijo slomljen proklama gorije rečeni na 1. zuna 1736. s knjigami i s pismima svojima, i s odlukami priličnima na istu zgodu.

Ova stavna i temelita odluka priuzvišenoga šenata da ima oni čas primiti pod punu svoje oblužene: i koji budu neposlušni upanu ti će u principovu srditu rasržbu i poradi toga zapovied providuru jeneralu Dalmacije i Albanije da se ima uzdignuti suprotivi istima neposlušnicima s najtežjim pedipsanem za izgled ostalima one privirne države.

*Štanpano po sinovima pokojnoga Zan Antonija Pineli štampatura dukala.*²⁶

Mnogi župljani bili su učlanjeni u nekoliko bratovština istovremeno, pa su bili istovremeno i u njihovim upravnim tijelima. Navest ću nekoliko primjera.

Tako je naprimjer kapitan Jure Šimić bio 5.1.1741. godine na popisu osnivača bratovštine *Blažene Gospe i Duš od Purgatorija*, u kojoj je bio i sudac 1767., a *prokaratur* 1758. godine. Iste godine bio je *prokaratur* u bratovštini sv. Eufemije. U bratovštini *Tila Isusova* 1755. i 1761. godine bio je *prokaratur*, a 1758. i 1769. godine *gaštald*. Umro je dana 4.4.1773. godine u dobi od 90 godina.

Kapetan Ante Vlahić, rečeni Čubanov, bio je kapetan sela 1772. godine,²⁷ a *gaštald* u bratovštini sv. Eufemije 1788. godine; u bratovštini *Gospe od Karmena i Duš od Purgatorija* bio je sudac 1775. godine, a 1795. godine *prokaratur*. U bratovštini *Tila Isusova* bio je 1782. godine sudac, a 1785. godine *prokaratur*. Njegov otac Mate bio je osnivač bratovštine *Blažene Gospe i Duš od Purgatorija*. Brat Šime također je bio bratim istih bratovština. Među papirima bratovštine sv. Eufemije pronađena je *Polica od mis za*

²⁵ NAZd, Sutomišćica, Glagoljska madrikula sv. Fume, fol. 55. Odluka je pisana kao i madrikule kurzivnom glagoljicom, međutim jezik je slabo razumljiv, jer je pisao kancelar koji je najvjerojatnije bio Mlečanin ili bar nije bio dovoljno izvježban u pisanju odnosno sastavljanju isprava kurzivnom glagoljicom.

²⁶ Tekst je očito prijevod iz tiskanog proglasa.

²⁷ NAZd, Sutomišćica, Glagoljska madrikula Corpus Domini, fol. 2.

*pokojnoga kapitana Čubanova godišća 1818 koi priminu godišća 1817 na 18 otonbra.*²⁸

Kapetan Jure Kačan bio je osnivač bratovštine *Gospe od Karmena i Duš od Purgatorija* dana 15.1.1743., gdje je bio i *prokaratur* 1762. godine. U bratovštini *Tila Isusova* (*Corpus Domini*) bio je sudac 1753. i 1757. godine. Umro je 11.5.1768. godine u dobi od 68 godina.²⁹

Kapetan Jive Mičić bio je osnivač bratovštine *Gospe od Karmena i Duš od Purgatorija* 15.1.1743. Sudac je u istoj bratovštini bio 1758. U bratovštini sv. Eufemije bio je sudac 1752. Nema podatka o smrti (jer matice umrlih prije 1765. nisu pronađene), ali se može pretpostaviti da je umro negdje između 20.10.1763. (kad je krstio sina Josipa) i 8.12.1775., kad je bio već pokojni. Naime, tog dana udala se njegova kći Jaga (u matici rođenih dana 2.11.1750. bila je upisana kao Andrijana i Jago)³⁰ za Juru Šimice Grdovića, gdje je nevjesti upisano da joj je otac kapetan Jive Mičić.³¹

Jure Grdović (kojemu negdje piše da je kapetan, a negdje alfir;³² otac mu je bio alfir Šimica Grdović, rečeni Ivanov, koji je u istoj bratovštini bio *gaštald* 1767., a koji

²⁸ NAZd, Glagoljska imena i računi bratovština Sutomiščice, fol. 5. U matici umrlih je upisan s datumom 19. listopada jer su svećenici činjenice smrti u matici umrlih upisivali s datumom pogreba. DAZd, Sutomiščica, Glagoljska Matica umrlih za razdoblje 1765. – 1825. (dalje: Sutomiščica, Glagoljska matica umrlih), sign. br. 1251, fol. 154, bez rednog broja upisa.

²⁹ DAZd, Sutomiščica, Matica umrlih, fol. 14, red. br. 37.

³⁰ DAZd, Državni arhiv Zadar (dalje: DAZd), Sutomiščica, Glagoljska Matica krštenih za razdoblje 1739. – 1825. (dalje: Sutomiščica, Glagoljska matica krštenih), sign. br. 1245, fol. 5, bez rednog broja upisa.

³¹ DAZd, Sutomiščica, Glagoljska Matica vjenčanih za razdoblje 1747. – 1825. (dalje: Sutomiščica, Glagoljska matica vjenčanih), sign. br. 1248/a, fol. 66, red. br. upisa 29.

³² Tal. Alfier – stjegonoša, zastavnik; jedan od nižih časnika teritorijalnih jedinica. Ove teritorijalne jedinice odlično opisuje Šime Peričić u radu *Vojna krajina u Dalmaciji, Vojna krajina u jugoslavenskim zemljama u novom veku od Karlovačkog mira 1699. (Naučni skupovi Srpske akademije nauka i umetnosti, knj. XLVIII, Odeljenje istorijskih nauka, knj. 12). Mletačka Republika je na svojoj Terafermi u prvoj polovici 16. st. uvvela sustav teritorijalne vojske, kako bi se konačno oslobodila ovisnosti od skupe i nepouzidane plaćeničke vojske. To su bili odabrani i popisani ljudi-seljaci, prema ključu jedan na sto stanovnika. Na taj način su oni postajali vojni obveznici. Oni su zapravo tvorili pomoćne čete plaćeničke vojske: obitavali su kod kuća i obavljali svakodnevne poslove, a nedjeljom i blagdanom stjecali potrebna znanja o rukovanju oružjem i vojnoj disciplini. To su bile černide, vojnici kojima su popunjavane regularne vojne jedinice u određenim prilikama (str. 174). Svakom od tih četa zapovijedali su kapetani, kojima su pomagali po jedan zastavnik (alfir) i narednik (sergente), te dva kaplara (str. 182).*

Zadarsko otočje tvorilo je posebno područje kojim su zapovijedali jedan kolonel i njegov pomoćnik, dok su na čelu pojedinih sela stajale harambaše (str. 209). Harambaša je bio neposredni vojni zapovjednik domaćim ljudima u ratu i miru..., koji se ponekad zvao kapetanom... On je gotovo uvijek bio iz glavarske kuće, sve do smrti ili iznemoglosti; potom ga je nasljeđivao stariji sin – ili netko iz njegove šire obitelji. Njega je birao narod, bez potvrde mletačkih vlasti... Njihova se dužnost sastojala u provođenju zapovjedi građanske i vojne naravi, te nadzoru izvršavanja javne službe od strane žitelja sela. Oni su bili dužni hvatati vlastima nepoćudne osobe, u miru i ratu (str. 203).

Pučanstvo zadarskog otočja je, pored ostalog, služilo Republiku u svojstvu vojnika ili černida za oružanje galija, kao galijoti, te služili kao straže na granici (str. 197).

Organizacija i disciplina nisu uvijek bile na potrebnoj razini, pa su vlasti znale poduzimati stanovite mjere (1794) za uspostavljanje reda. To je uspijevalo čestom zamjenom kapetana i zastavnika (alfira). Tada su službi černida na otoku podliježali muškarci između 18 i 60 godina, koji su u tom slučaju bili izuzeti od javne službe (str. 202).

je umro 18.2.1778. u dobi od 65 godina)³³ bio je sudac bratovštine sv. Eufemije 1788. godine. Godine 1789. postoji zapis u *madrikuli* te bratovštine da su u vrijeme dok je bio sudac Jure Grdović članovi bratovštine *prikрили* župnu (*parokijansku*) kuću i kupili za crkvu sv. Eufemije *dva anđela od mramora biloga uz tabernakul od prote Nikole Digana*.³⁴ Alfir Jure Grdović bio je 1770. i 1783. godine *prokaratur*, a 1796. *gaštalt* iste bratovštine. Kad mu je umrla sestra Kate, uzeo je od bratovštine sv. Sakramenta vosak.

1781 na 15 aprila

Pod sucem srzentom Vardijanom dadosmo vojska Juri Grdoviću kad mu umri sestra lib(ric):9 po l(iba)r:6 s(oldini):12

*Zapada l(iba)r:59 i doveze sabuna broda 2 po l(iba)r:15 svaki brod.*³⁵

Među raznim evidencijama zapisanim na pojedinačnim papirima među članovima bratovštine nalazimo i žene, međutim ni na jednom mjestu nisu bile birane u upravna tijela bratovštine niti su obavljale neku važniju funkciju.³⁶ Kao dokaz imamo popis iz bratovštine sv. Eufemije *onih koji su pokapani u crkvene grobove*³⁷ u kojem pronalazimo imena i prezimena ženskih osoba među onima koji nisu bili *na tegu* (koji nisu odradili kopanje) bratovštine *Tila Isusova (Corpus Domini)*. Ali i u ostalim papirima i svescima nalazimo imena žena koje su dužne davati ulje, žito, vino, platiti za takse, dostavljati police o plaćenim misama za mrtvu braću i sestre, međutim za mnoge popise i evidencije ne možemo odrediti kojoj bratovštini pripadaju, a mnoge nemaju ni datuma kad su zapisivane.

Za svaku bratovštinu napravila sam popis sudaca, *prokaratura* i *gaštalda*, i to samo na temelju zapisnika s godišnjih skupština u *madrikulama*, iako postoje i pojedinačni popisi za mjesto Sutomiščicu i Preko za svaku od tih funkcija i za ranije i kasnije godine, a ne samo one koje nalazimo u *madrikuli*. Poteškoća kod svih bratovština javlja se zbog toga što je svećenik popise vjerojatno radio napamet, pa se mnoga imena s

³³ DAZd, Sutomiščica, Glagoljska Matica umrlih, fol. 41, red. br. upisa 132.

³⁴ NAZd, Sutomiščica, Glagoljska madrikula sv. Fume, fol. 2.

³⁵ NAZd, Libar di se pišu, fol. 17.

³⁶ U nekim madrikulama, poput onih mjesta Preko (*bratovština Gospe od Karmena i Duš od Purgatorija i bratovština Blažene Gospe od Luzarija*) svi članovi bratovštine (*redovnici, braća i sestre*) zapisivani su zajedno redom kako su se učlanjivali u bratovštinu. U *madrikuli* sv. Jakova u Solinama na Dugom otoku postoje posebni popisi redovnika, zatim muške braće, na kraju popis sestara. U *madrikuli* bratovštine sv. Trojstva u mjestu Kali vidimo da žene nisu bile uvijek članovi bratovština, nego da su neke bratovštine bile isključivo sastavljene od muških članova. Ovdje postoji odredba o ograničenom broju članova te o zabrani primanja žena osim jedne koja će prositi za bratovštinu. *Kapitul br. 10 da se nima prijati u vu skulu veće trideset ljudi za spomenutje svetoga Troistva da se nimaju prijimati u vu skulu žene ni jedne istvan jedne ka bi htela prositi za oltar svetoga Troistva.* (NAZd, Kali, Madrikula sv. Trojstva 1683. – 1807. i 1857. do danas). Zadarske bratovštine u kojima su učlanjeni isključivo muškarci, ali i one u kojima su učlanjene samo žene navodi i Cvitanović (str. 1). *U nekim vjerskim bratovštinama nalazimo upisane i žene (na primjer Gospe Ruzarija, sv. Jakova, Duše čistilišta, Gospe Karmena itd), dok u zanatlijskim nema spomena o ženskom članstvu. Nalazimo i bratovštine sa samim ženskim članstvom. Na primjer, časnih sestara benediktinki u XIV stoljeću i Srca Marijina u XIX.*

³⁷ NAZd, Libar di se pišu, fol.1, 2 i 3.

popisa ne poklapaju s onima u *madrikuli*. Zbog toga nije sigurno ni da su imena koja se javljaju u popisima ranijih (i kasnijih) godina u potpunosti točna. Zato su uzeta sa zadržskom i objavljena izvan tablice.

Među raznim papirima bratovštine sv. Eufemije nalazi se i jedan na kojem se vodila evidencija *onih koji nisu još bili suci skule*, tako da je vidljivo da su svi muški članovi bratovštine morali proći sve funkcije, a neke (uglednije) ta je funkcija dopala i više puta.

Starješine bratovštine bili su uglavnom seljani. Svećenici, iako ih vidimo na popisu osnivača i članova bratovštine, nisu bili birani za starješine, osim u jednom slučaju kad je don Šime Šimić izabran 1749. godine za *prokaratura* u bratovštini *Gospe od Karmena i Duš od Purgatorija*.

1. Bratovština sv. Eufemije (Vela skula)

Za tu bratovštinu pronađena je jedna *madrikula* (koja je pisana u periodu od 1748. do 1804. godine), bez *kapitula* (ranija ili ranije *madrikule* vjerojatno nedostaju) te knjige računa (primitaka, izdataka), knjige dužnika, razni popisi članova (braće) i ostale bilješke iz tog perioda, ranijih godina i nakon 1804. godine.³⁸

Bratovština je postojala još 1675. godine, što vidimo na ispisanom listu papira nazvanom *Kopija iz libra koga učini pokojni don Tome Mičić parokijan godišća Gospodina 1675. miseca agusta na 2. Od lašev ki imaju davati stariću ulja crkvi sv. Fume*³⁹ gdje mještani (bratimi bratovštine) Svetoj Eufemiji (vjerojatno se odnosi na bratovštinu, jer se u istom prijepisu spominju druge bratovštine pri crkvi sv. Eufemije) ostavljaju razne zadužbine. *Ostavi don Jure Gardović starić ulja sv. Fumiji dokle bude mliti mlin na Polan. Ostavi Vuško Mazić varč ulja u s(vete) Fume kad produ masline dokle su u Podvornici. Ostavi Tomas Gardovića 1 varč ulja iz maslin u Mrcaneli kad proidu u S(vete) Fume. Ostavi Jerolim Maričin ulja starić – 1 svako godišće kad masline proidu a kada ih bude manie kvartuča dva svako godišće i 7 maslin kod bora dokle bude stupi. Ostavi Pere Petrić varč ulja kad proidu masline vazda. Ostavi Špar Dunat 3 kvartuči ulja svetoj Fumi kad proidu masline. Ostavi Juraj Vitulić iz maslin prid kuću ulja kvarat uči 4 kad proidu masline vazda. Ostavi Jerolim Sikirić varč ulja 1 kada proide za vazda.*

Na početku *madrikule* svete Eufemije upisana je bilješka i prepisano kurzivnom glagoljicom pismo iz kancelarije *arcibiskupa* u kojem se navodi da je dogovorom samog nadbiskupa i izvanjskog vikarija don Mate Brižića, a vezano uz razdvajanje Župe Blažene Gospe od Luzarija iz Preka iz Župe sv. Eufemije u posebnu župu,

³⁸ *Popis glagoljskih kodeksa zadarske nadbiskupije*, str. 132: *Glagoljska madrikula sv. Fume (Eufemije) od god.1748. – 1804. Vlasnik: župni ured Sutomišćice. Veličina 214 x 217 mm. Uvezana u kartonu, koji je obložen pergamenom. Ima 60 str. Tu se nalazi i blagajnički dnevnik župne crkve. Prilično sačuvana. Neizdana. Čitljiva. Pisci: župnici i kapelani Sutomišćice. Sada u Nadbiskupskom arhivu Zadar.*

³⁹ Ispisani list papira bez signature ubačen u *madrikulu* sv. Eufemije, NAZd, Sutomišćica, Glagoljska *madrikula* sv. Fume.

određeno davanje desetine na način da se izvršila točna podjela teritorija tih dviju župa. *Izvanjski vikarij*, odnosno *parok* tada je bio don Mate Brižić, koji je vjerojatno stanovao u Zadru, dok je na terenu župu vodio i pravio zapise po knjigama *viceparok* don Ive Vlahić.

Madrikula s(ve)te Fumie u Sutumišćici 1748.

1770. na 28. luja u Sutumišćici

Kopija knjige ku prijah ja don Jive Vlahić vice parok od Sutumišćice koja bi pisana od gospodina vikarija isvanskoga don Mate Brižića na jime kancelarije arcibiskupove kada razdiliše parokiju Sutumišćice i Preka. I tad bi za arcibiskupa prisvi(t)li i pripoštovani gos(podi)n Matij Karaman a nihov vikarij obćeni pripoštovani go(spodi)n don Zuran Karšana a nihov kančilir poštovani gos(podi)n don Zuran Armani koji odrediše ova koje se uzdrže u ovoj knjigi zdol pisanoj i ovo ovdi stavih za poslidni mir parohijanov ki budu.

Poštovani gos(podi)ne v(ice)paroko

Oredili su pris(vit)li gos(podi)n arcibiskup i gos(podi)n vikarij od ona stran južne od Zanovih da bude davati desetinu sve što pristoji paroka od Preka a ostalo od Tomasovih do Šparovih sve u Sutumišćicu n(e)će se brojiti ni jedan kunfin od mista na one kuće ke su strane onamo ji kraju davati desetinu makar Martinov ima bi jintradu pri kunfinu Lukoranskomu jima davati des(e)tinu na jugo a Blaganov ako bi jima jintradu na Mazića Dragah valja da daje desetinu na zmorac. To je lakho razumiti i ostale stvori potrebe i lemozine što koji jimade, tako neka bude potezali svaki u svomu mistu.

U Zadru iz ka(ncelari)je Arci(biskupo)ve na 25. luja 1770.

*Don Mate Brižić v(ikar) iz(vanjs)ki
Pisah ja don Jive Vlahić v(ice)parok.⁴⁰*

Godišnje skupštine bratovštine održavale su se na dan svetog Martina (na Martinje), tj. na 11. studenoga *po običaju staromu od ovoga sela*.⁴¹ Ostali sastanci održavali su se na dan sv. Jakova, na dan sv. Jerolima ili na Božji dan.

Mjesto na kojem se održavao sastanak također se mijenjalo – *bi učinjen skup na Poljani*⁴² ili u nekim zapisima piše *kod Turna*⁴³ ili na *cimiteriju sv. Fume*.⁴⁴

1748 na 11 novembra u Sutumišćici

*Mi braća svete Fume obrasmo za prokaratura naše crikve to kako e običaj vazda na ovi dan činiti to obran(j)e.*⁴⁵

Nakon 1767. godine skupovi se održavaju na bratskom dvoru.

*1767 na 11 novembra budući braća na skupu na braskomu dvoru....*⁴⁶

⁴⁰ NAZd, Sutomišćica, Glagoljska madrikula sv. Fume, fol. 56.

⁴¹ NAZd, Sutomišćica, Glagoljska madrikula sv. Fume, fol. 4.

⁴² NAZd, Sutomišćica, Glagoljska madrikula sv. Fume, fol. 4.

⁴³ NAZd, Sutomišćica, Glagoljska madrikula sv. Fume, fol. 3.

⁴⁴ NAZd, Sutomišćica, Glagoljska madrikula sv. Fume, fol. 6.

⁴⁵ NAZd, Sutomišćica, Glagoljska madrikula sv. Fume, fol. 3.

⁴⁶ NAZd, Sutomišćica, Glagoljska madrikula sv. Fume, fol. 7.

Zapisivači u toj *madrikuli* bili su kapelani, *parokijani* i *viceparokijani* Sutomišćice (uspoređujući rukopis s rukopisom u matičnim knjigama,⁴⁷ zapisivači su bili don Šime Šimić, don Mate Brižić, don Pave Grdović, don Ive Vlahić, don Jive Levačić). Cijelu knjigu sredio je, napravio tablice, napravio prijevode s talijanskog te upisao velik dio zapisnika s godišnjih skupština don Ive Vlahić, *viceparok* župe, a nakon njegove smrti 15.7.1803. rukopis je drugog *parokijana* koji nije ostavio traga o svojem imenu u *madrikuli*; ipak, sudeći po rukopisu i po redosljedu *parokijana* koji možemo vidjeti u maticama te župe riječ je o don Jivi Levačiću.

Na više mjesta u zapisnicima s godišnjih skupština postoji bilješka o plaćanju svećenika za vođenje administracije navedene bratovštine.

Postojala je i knjiga računa (*Libar di se pišu oni ki fale i ki ostaju dužni ule žito i tri gazete i ki se kopaju u grebi crkveni*) i razni svesci s prijacama i trošnjama sudaca, kao i razni zapisi na papirićima.⁴⁸

Knjiga računa sastoji se uglavnom od popisa onih koji nisu bili na godišnjim skupovima, onih koji su posuđivali vosak ako im je umro netko od obitelji, popis dugova, naprimjer, onih koji su ostali dužni ulja.

Veća ulaganja bratovštine i majstori koji su obavljali radove

Da je riječ o zaista velikoj bratovštini (glavnoj u selu), može se vidjeti po nabavama i radovima koji su plaćeni sredstvima navedene bratovštine. Sve druge bratovštine sredstva su trošile na sitne nabavke i popravke.

U periodu od godine 1748. do godine 1804. napravljeno je jako mnogo radova na crkvi i sakristiji sv. Eufemije, kupljena su nova kandila, kalež, anđeli, banci. Majstori koji su radili na crkvi ili oko crkve bili su uglavnom došljaci (zanimljiv je primjer meštra Selestrina iz Kukljice koji se oženio u obitelj Božić u tu župu, pa postao župljanin)⁴⁹, a katkad su popravke vršili sami svećenici don Bože Grgurev i don Ive Vlahić.

Mještani su se sprijateljili s majstorima, tako su mnogi od njih za vrijeme radova na crkvi kumovali njihovoj djeci na krštenjima, a mnogima od njih i na vjenčanjima.

MEŠTAR JIVE SELESTRIN REČENI BOŽIĆ – zidar

U *madrikuli* bratovštine sv. Eufemije zapisano je da je 1768. godine bio načinjen zvonik sv. Eufemije od meštra Jive Selestrina, rečenoga Božića.

⁴⁷ DAZd, Glagoljska matica krštenih; DAZd, Sutomišćica, Glagoljska Matica vjenčanih, DAZd, Sutomišćica, Glagoljska Matica umrlih.

⁴⁸ NAZd, *Libar di se pišu*; NAZd, Glagoljska knjiga primitaka i izdataka skule sv. Sakramenta; NAZd, Knjižice računa i razni listovi skule sv. Fume i sv. Sakramenta pisani kurzivnom glagoljicom, Sutomišćica; NAZd, Glagoljska imena i računi bratovština Sutomišćice; NAZd, Razne knjižice računa i listovi s raznim zapisima uglavnom prijacama i trošnjama pisani kurzivnom glagoljicom, Sutomišćica.

⁴⁹ NAZd, Sutomišćica, Glagoljska madrikula sv. Fume, fol. 1.

1768. miseca luja u Sutomišćici

Pod sućem Jivom Profacon bi načinen zvonik crikve s(ve)te Fumije od meštra Jive Selestrin rečeni Božić ki gusta u sve incirka cekini šesnajest i tad bi po vice paroka don Jive Vlahić i parok don Mate Brižić.⁵⁰

Majstor je rođen vjerojatno u Kukljici⁵¹ na otoku Ugljanu. Vjenčan je s Lucom Božićevom iz *parokije* (župe) sv. Eufemije. Treba napomenuti da se u maticama⁵² majstor Selestrin javlja i kao Božić (po supruzi) i kao Selestrin, rečeni Božić, dok se njegov sin Ante u maticama piše kao Božić, rečeni Selestrin, ili samo kao Božić, a u *matrikulama* samo kao Selestrin (čak na nekim mjestima samo nadimak Selestrin bez imena). U braku je Jive Selestrin imao djecu kako slijedi:

Na 22 agusta 1745 ... karstih divičicu roenu na 19 istoga od Jive Božića i Luce negove prave družbenice Svetoga matrimonija kojoj nazvah ime Kate...⁵³

1747 ... divičicu roena na 5 ovoga od Jive Selestrina od Kuklice i od Luce Božićeva ove parokije družbenikov pravih komu nazvah ime Jele...⁵⁴

Na 6 setembra 1750 ... krstih divičicu rojenu na 30 agusta od oca Jive Selestrina od Kuklice i negove zakonite zaručnice Luce Božićeve bi divičici jime Jerka...⁵⁵

Na 28 jenara 1753 Ja don Mate Brižić parok crikve S(vete) Fume selov Preka i Sutomišćice krstih ditića roena na 10 ovoga od Ivana Selestrina iz Kuklice i Luce Božićeve od Sutomišćice pravih družbenikov komu nazvah ime Anton kumi bihu Pave Vardijanov i Matija Selestrin sela ovoga.⁵⁶

3.⁵⁷ 1765 na 27 maja Ja don Jive Vlahić vice parok od Sutomišćice i Preka karstih divičicu rodjenu na 17 istoga od oca Jive Selestrina i matere Luce Božićeve pravih družbenikov s(ve) toga matrimonija bi divičici jime Jivanica kumi su bili Miho Babin i Jele Plivova.⁵⁸

Meštar je preminuo dana 4.5.1788. godine u Sutomišćici i njegova smrt bila je zapisana u matici umrlih te u godaru⁵⁹ navedene župe.

231. 1788 na 4 maja priminu Jive Selestrin rečeni Božić od godišć 70 incirka. Priminu u viri s(ve)te matere crikve bi ispovidan i pričješćen i stim uljem pomazan, priporučena duša a pokriplena od smarti od mene paroka don Jive Vlahića i sprovodjen od istoga bi pokopan u crikvi svete Fumije.⁶⁰

⁵⁰ NAZd, Sutomišćica, Glagoljska matrikula sv. Fume, fol. 1.

⁵¹ Matice rođenih i vjenčanih za Kukljicu za ovo razdoblje nisu pronađene.

⁵² DAZd, Sutomišćica, Glagoljska Matica krštenih; DAZd, Sutomišćica, Glagoljska Matica vjenčanih; DAZd, Sutomišćica, Glagoljska Matica umrlih.

⁵³ DAZd, Sutomišćica, Glagoljska Matica krštenih, fol. 46.

⁵⁴ DAZd, Sutomišćica, Glagoljska Matica krštenih, fol. 56.

⁵⁵ DAZd, Sutomišćica, Glagoljska Matica krštenih, fol. 83.

⁵⁶ DAZd, Sutomišćica, Glagoljska Matica krštenih, fol. 98.

⁵⁷ Brojeve ispred upisa u matice je dodavao viceparok/parok don Jive Vlahić

⁵⁸ DAZd, Sutomišćica, Glagoljska Matica krštenih, fol. 184.

⁵⁹ NAZd, Sutomišćica, Glagoljska knjiga godova, 1730. – 1840., fol. 9.

4. maja - god po. Vlaha Čubanovu, i Kati Dražovića, i Šimi Kačanu ki umri u Levantu, i Jivi Božićevu 1788, i Mandi Gržanovoj 1799., i Šimi Gardovića 1802.

⁶⁰ DAZd, Sutomišćica, Glagoljska Matica umrlih, fol. 71, red. br. upisa 231.

U popisu onih koji su pokopani u crkvene grobove glagoljske bratovštine sv. Eufemije spominje se da je meštar Jive Selestrin bio pokopan 1788. godine u grobu br. 23. imenovane bratovštine (dakle bio je bratim bratovštine sv. Eufemije u Sutomišćici).⁶¹

Selestrinov sin je u maticama upisan kao Božić, rečeni Selestrin:

*696. 1800 na 4 maja Ja don Jive Vlahić parok od sela Sutumišćice krstih ditića roena na 15 aprila prošasta od oca Ante Božić rečeni Selestrin i matere Franice od Zlarina pravih družbenikov S(ve)toga matrimonija komu nazvoh ime Pilipa i Jivanica kumi su bili Mate Marin i Jele Plivova oba od mista.*⁶²

Prezime Selestrin za sina Antu svećenik je upisao u matici umrlih za djecu:

1806 na 13 aprila

*priminu Osip sin Ante Selestrina o(d) m(jeseci) 8.*⁶³

U drugim upisima (1794. i 1794. godine) prilikom rođenja djece u matici rođenih i u matici umrlih za djecu (1793. i 1794.) sin Ante upotrebljava samo prezime Božić, a u *madrikulama* nadimak Selestrin.

Sin se također u evidencijama pojavljuje kao majstor koji je obavljao određene radove za bratovštinu.

U knjižici u kojoj se zapisivala *trošnja* za 1800 *suca Božjega tila Ante Pliva* piše na računu *Selestrinu za načiniti križ.....l(iba)r:5.*⁶⁴

Majstor je sudjelovao i u mnogim drugim radovima kao npr. bojanjima (*bilinjima*) crkve 1785. godine.⁶⁵

IŽEN TEŽA (TEŽON) IZ ZADRA – prota – krovopokrivač

*1771. miseca agusta pod sucen Šimicon Čubanovim po(kojnoga) Jure bi prikrivena crkva s(ve)te Fumije od prota Ižena Teža iz Zadra i bi potrošeno za ove potribe cekini – 58 li(bre): 10 čini gro(ša):274:5 čini libar 2745. (broj 2000 napisao je kao čč – č.č.ć.k.d). Pisah ja don Jive Vlahić vice parok.*⁶⁶

U isto vrijeme pokrivanja crkve sv. Eufemije (kolovoz 1771.) prota Teža bio je kum na vjenčanju mještanima:

*15. na 11 8 1771 budući učinena dva navišćena u crikvi Svete Fume posrid mise parokijan-ske meju Jivon sinom pokojnoga kapitana Jure Kačana i meju Matijon hćeron Mateše Pavina oba od mista i nie se meju nigma očitova nijedna zaprika za moći biti združeni u Sveti matrimonij ženidbe i budući upitani od mene don Ive Vlahića i slušah nihovi odgovori i združeni i blagoslovih u proslavljenu ženidbu prid svidoci kapitan Ante Čubanov i Ižen Težon od Zadra.*⁶⁷

⁶¹ NAZd, Libar di se pišu, fol. 1.

⁶² DAZd, Sutomišćica, Glagoljska Matica krštenih, fol. 387.

⁶³ DAZd, Sutomišćica, Glagoljska Matica umrlih, fol. 205 na kraju matice umrlih su se i posebno upisivale činjenice smrti djece umrle u razdoblju 1767. – 1824.

⁶⁴ NAZd, Razne knjižice računa i listovi s raznim zapisima uglavnom prijacama i trošnjama pisani kurzivnom glagoljicom (plava knjižica bez signature, fol. 2).

⁶⁵ NAZd, Libar di se pišu, fol. 25.

⁶⁶ NAZd, Sutomišćica, Glagoljska matrikula sv. Fume, fol. 1.

⁶⁷ DAZd, Sutomišćica, Glagoljska matica vjenčanih, fol. 60, red. br. upisa 15.

NIKOLA DIGAN⁶⁸ – prota – majstor koji je postavljao tabernakul od maramora i anđele na tabernakul – vjerojatno kamenorezac

1779. miseca zunja na 15

Ovoga godišća kupismo tabernakul od mramora koga uzesmo u Lošinu velikomu za pedeset i dva cekina i talar jedan za načiniti ga na misto dadosmo protu Nikoli Duganu cekini 4 i dvi boce ula i kad bi sudac Šime Kucelin.

Pisah ja don Jive Vlahić ki bi tad parok. Čini gro(ša): 292.⁶⁹

1789. Ovo godišće prikrismo kuću parokiansku ku prikri don Bože Grgurev i ja isti parok bi svega po trošk(u) gro(ša): 65; li(bre): 4.

Ovo jisto godišće uzesmo dva anjela od maramora biloga u tabernaku(l) u protu Nikole Digana koi gustaju cekini 11; I tad bi sudac Jure Grdović. Pisah ja parok don Ive Vlahić.⁷⁰

Prota Nikola Digan često je boravio na području Župe sv. Eufemije, a ne samo u vrijeme dok je postavljao tabernakul i anđele, jer ga u maticama nalazimo kao svjedoka (kuma) na vjenčanjima i krštenjima. Očito je zadržao prijateljske veze s mještanima.

65. na 8 12 1782 budući učinena dva navišćena u crikvi Svete Fume posrid mise parokianske meju udovcem kapitanom Anton sinon pokojnoga Mate Vlahaća i meju Matijon hćeron pokojnoga Mate Šimića oba od mista i nie se meju nigma očitova nijedna zaprika za moći biti združeni u Sveti matrimonij ženidbe i budući upitani od mene don Ive Vlahaća i slušah nihovi odgovori i združeni i blagoslovih u proslavljenju ženidbu prid svidoci Dumenikom Gabrom o Trogira i Duganom Nikolom od Zadra.⁷¹

415. 1787 na 25 febrara Ja don Jive Vlahić parok crikve S(vete) Fume i crikve Go(spe) od Lužarija selov Sutumiščice i Preka krstih ditića roena na 13 istoga od oca Jakova Pantalona i negove prave zaručnice Mande Gironovih od Lukorana koj nazvah ime Mate Grgo kumi su bili proto Nikola Digan od Zadra i Jele Franina od ovoga mistat.⁷²

⁶⁸ Prota bi u ovom slučaju značilo da je riječ o nadgledniku radova. Međutim, često se za njih upotrebljava i naziv samo *meštar*, odnosno majstor. Primjer nalazimo u ovom ugovoru koji slijedi.

Ovo nije jedino spominjanje prezimena Digan u Madrikulama zadarskog područja. Dana 2.5.1743. godine se u mjestu Pašman na otoku Pašmanu spominje se majstor Piero Digani iz Parenca (Poreča), koji je 1743. godine imao boravište na otoku Vrgadi. Najvjerojatnije je riječ o ocu majstora Nikole.

U ime Boga i B(la)žene D. M. Amen na 5. febrara 1743. u Pašmanu.

Ispovida ovo pismo, kakono mi braća od skule s(ve)te Marie u crikvi parokialoi u punti Pašmana, hotijući u našem skupu bratimskomu općenim dogovorom odlučismo pričiniti oltar S(ve)te Marie koi biaše učinien od prija od pok(oj)n(o)ga prota Kavaleri koi ga učini štetna, kamena izvitrena i zlo namišćena, posve ištetena.

I tako hotismo sazvati u sadanie vrime drugoga meštra za pričiniti rečeni oltar, a to prota Pjera Digani od Parenca stanujući sada u daržavi Zadra a na školju Vergade i sfoion fameon koe mu prikazasmo u što razumi se da priponačini rečeni oltar, podpuno, da bude dobro načinen, posve koliko od varha do dna.

NAZd, Župa Pašman, 6 slobodnih listova/listića, 24. str. – vjerojatno dio nekog većeg sveska, XVIII st. – glagoljica, bez signature, fol. 1.

⁶⁹ NAZd, Sutomiščica, Glagoljska madrikula sv. Fume, fol. 1.

⁷⁰ NAZd, Sutomiščica, Glagoljska madrikula sv. Fume, fol. 2.

⁷¹ DAZd, Sutomiščica, Glagoljska Matica vjenčanih, fol. 82., red. br.65.

⁷² DAZd, Sutomiščica, Glagoljska Matica krštenih, fol. 307.

Nikola Digan javljao se i kao majstor na oltarima u preškoj crkvi Blažene Gospe od Luzarija. Te su radove zajedno financirale bratovštine (bratovština sv. Križa, bratovština Blažene Gospe od Luzarija, bratovština Gospe od Karmena i Duš od Purgatorija) mjesta Preko⁷³:

MENIGO MANZON MEŠTAR – krojač

1793. *Ovo godišć učinismo tri planita modre i dvi cerlene šare za koje ja dobavi robu i čini skratiti na moju poštu ke bi nuštimate od meštra Meniga Manzona cekini 30, a jisti pustih cerkvu za cekini 16.*

*Činim učiniti 4 kamiža od b(l)agdana ki gustaju nove gro(ša) 28.*⁷⁴

Ovaj zapis pisao je don Ive Vlahić.

Menigo Monzon ne javlja se u maticama sv. Eufemije. Vjerojatno je riječ o majstoru koji je radio i živio u Zadru, tako da su mještani odlazili u Zadar u njegovu radionicu kad bi im nešto trebalo.

FRA JEROLIM PROTA

Kakve je popravke ili gradnje obavljao taj majstor u Župi sv. Eufemije i od čega je bio meštar, je li bio kipar, ne može se utvrditi, samo imamo dokaz u *madrikuli* sv. Eufemije da je dobio neki novac, vjerojatno za radove koje je obavio na oltaru sv. Eufemije.

⁷³ NAZd, Preko, Glagoljski Kvateran Gospe od Luzarija od god. 1778.- 1845. bez signature
Str. 15

1786 na 2 maia ja Stipe Dorkin sudac crkveni dadoh protu Nikoli Deganu na konat za oltar filipov 14 i ula kvartuč 6 po dvi libre i osan gazet kvartuč.

Opet dadosmo istomu protu filipa 13 petic 1 a na 23 (ar.) zuna dah protu l(ibar):27 (ar.)

Na 23 (ar.) setembra dadoh protu filipa 6

1786 (ar.) na 23 otopra dadoh protu filipa---- 2

Na 9 novembra dadoh protu cikina 2

Dado protu filipa 2

Opet dah protu filipa.....3

Opet dasmo filipa.....1

Opet filipa.....4

Opet cekina.....2

1787 na 15 marča pišemo što dajemo protu kada poide po stine u Trogir dadosmo cikina 10 pet od skule

Duš od Purgatoria a pet od svetoga Križa.

1787 na 13 maia dadosmo protu filipa 3

1787 dadosmo protu l(ibar):72 (ar.)

1787 na 10 maia Stipe Dorkin zaimi crkvi cekina 9 l(ibar):17 a to što dadosmo protu Nikoli Deganu za oltar (prekrižen upis – vjerojatno vraćen novac)

1787 (ar.) na 5 novembra Gargo Ivin sudac dadoh protu Nikoli cikina 2

Na 15 novembra dadoh protu l(ibar):24 (ar.)

Str.16

Dadosmo opet filipa sedan----- 7

Suviše dadosmo protu Nikoli filipa ----- 5

Na 15 aprila 1789.

⁷⁴ NAZd, Sutomišćica, Glagoljska madrikula sv. Fume, str. 2.

1761 na 11 novembra budući braća na skupu obraše za suca Grgu Dunatova prokaraturi Mihu Maršinova i Pavu Vardijanova, kaštaldi Lovre Grubišin i Miho Fabulić.

*Bi pinez groša 81 li(bar):6 kih dasmo protu fra Jerolimu za oltar S(ve)te Fume.*⁷⁵

PROTA ŠIME ČIPIČIĆ OD PREMUDE

Taj je majstor radio na *kropivnici* (škropionici).

1765 s volom braće mi Jure Barić i Jure Šarin dadosmo protu Šimi Čipičiću od Silbe za *kropivnicu ulja barilo.....1 a on vrati nazad pet:4 što bi mu dato na dobrar kona (pisano latini-com - Io proto Simun Čupiçich afermo come de sopra – ja proto Šimun potvrđujem kako gore).*⁷⁶

MEŠTAR BLAŽ IZ PREMUDE

1787. pod sucem Stipom Peričen dadosmo za ploče za grobi u sakristiji meštru Blažu i(s) Prmude groša 110.⁷⁷

DON BOŽE GRGUREV I DON IVE VLAHIĆ KAO MAJSTORI ZIDARI I KROVOPOKRIVAČI

1775. *miseca otombra*

*Pod sucem Matom Blaganom bi prikrivena sakristija od don Bože Grgureva i od mene don jive Vlahaća vice paroka potroška ce(kini):10.*⁷⁸

1789. *Ovo godišće prikrismo kuću parokiansku ku prikri don Bože Grgurev i ja isti parok bi svega po trošk(u) gro(ša): 65;l(iba)r: 4.*

*Ovo jisto godišće uzesmo dva anjela od maramora biloga u tabernaku(l) u protu Nikole Digana koi gustaju cekini 11; I tad bi sudac Jure Grdović. Pisah ja parok don Ive Vlahać.*⁷⁹

1785 *ovo godišće ja parok don Ive Vlahać činih izneti mocire toliko velike koliko je dug vrtal u lozi i bi od ne nasut put od Kačanove lazi do Šimićeve gumna koi vrta ja isti obzidah i koga bude uživa(ti) da mi reče na godišće jedan izdunbin s molitvom podaj.*⁸⁰

Don Bože izvodio je i ostale radove. Tako je na računu (trošnje) suca bratovštine Tila Isusova (*Corpus Domini*) Jerka Špara zapisano da je bratovština te godine dala 4 libre don Boži da napravi škrinjicu.

OSTALI MAJSTORI ZABILJEŽENI SAMO U MATICAMA:

Još jedanput se u maticama (osim gornje prikazanog kumstva u matici vjenčanih) javlja meštar Dumenigo Gabre, koji nije zabilježen u *madrikulama*, ali koji je očito obavljao nekakav posao u ovoj župi.

⁷⁵ NAZd, Sutomiščica, Glagoljska madrikula sv. Fume, fol. 5.

⁷⁶ NAZd, Sutomiščica, Glagoljska madrikula sv. Fume, fol. 6.

⁷⁷ NAZd, Sutomiščica, Glagoljska madrikula sv. Fume, fol. 2.

⁷⁸ NAZd, Sutomiščica, Glagoljska madrikula sv. Fume, fol. 1.

⁷⁹ NAZd, Sutomiščica, Glagoljska madrikula sv. Fume, fol. 2.

⁸⁰ NAZd, Sutomiščica, Glagoljska madrikula sv. Fume, fol. 1.

383. 1785 na 6 marča Ja don Jive Vlahić parok crikve S(vete) Fume i crikve Go(spe) od Lužarija selov Sutumišćice i Preka krstih divičicu roenu na 16 febrara od oca kapitana Ante Vlahića i negove prave zaručnice Matije od Šimićevih koj nazvah ime Jivanica i Jago kumi su bili meštar Dume Gabre od Trogira i Jivanica Čubanova od mista.⁸¹

Postoji i meštar Jive Gregov, koji je iz Župe sv. Eufemije (ne zna se koji je zanat obavljao):

Maja na 30 1764 Ja d(on) Pave Grdović kapelan crkve B(lažene) Go(spe) od Luzarija selov Sutumišćice i Preka krstih divičicu rojenu od Šimice Brižića i negove prave zaručnice Luce od Lončarevih hći Jivanova bi rojena na 10 maja bi divičici jime Jele kumi su bili meštar Jive Gregov i Mare Gregova divojka Lucina oba od mista ove parokije.⁸²

VELIKA SREBRNA KANDILA I SREBRNI KALEŽ JE DON IVE VLAHIĆ OTIŠAO IZRADITI U MLETKE

1788. miseca maja bi učineni kandila vela od srebra ke bi učinena od dobar pok(ojnoga) don Šime Barića s obnigom da crikva svako godišće jima plaćati za njegovu dušu dvi mise kantane a to na njegov god i na njegovo krsno ime kako je učineno pismo na istoj kandelu koja kandela gusta talari sto i dvadeset govorim numer 120. Ovi bihu rečenoga pok(ojnoga) don Šime depiju crikvi pridade cikini u zlatu 4. I ove mise neka budu na dušu parokianom ki budu. Budući se za njih obniga prik za davati ih za uvik.

Ovu kandelu hotih učiniti u Bneci ja don Jive Vlahić parok i tad učinih od mojih pinez kalež srebrni na komu je upisano moje jime a to D.Z.V. ki gusta dobre munite libar dvisto pedeset i tri: govorim numer l(iba)r:253 čini se u zlatu cekini 11 i po. Ovoga darovati crkvi. Tad uzesmo kand(ila) veli gustaju gro(ša):18.⁸³

OSTALA ULAGANJA – NE SPOMINJE SE MAJSTOR

1785 na 10 aprila

Pod sucem Grgom Grubešinim posaližasmo sakristiju, dadosmo kančiliru od šenitadi groša 21; l(iba)r:8, 10; depiju istomu za činiti doniti licenciju cikini 1; dukat 1.

To čini gr(oša): 6, li(bar): 5: 10

Meštrom za žurnate gro(ša): 25

Čini usve groša 53 li(bar): 4

1786 na 21 maja

Pod sucem Barišom Ivanovin učinismo banci u sakristiji ki gustaju u sve groša 12; l(iba)r:8. Pisah ja don Ive Vlahić pa(rok).⁸⁴

1782 na 30 otonbra bi karšten zvon mali komu bi ime Marko. Ovoga kalivajući i(z) zvonika Pave Šarin razbi i za priliti ga i karstiti bi straćeno cekini 10 i po. Tad bi sudac Stipe Pavin.

⁸¹ DAZd, Sutomišćica, Glagoljska Matica krštenih, fol. 298.

⁸² DAZd, Sutomišćica, Glagoljska Matica krštenih, fol. 182.

⁸³ NAZd, Sutomišćica, Glagoljska madrikula sv. Fume, fol. 2.

⁸⁴ NAZd, Sutomišćica, Glagoljska madrikula sv. Fume, fol. 2.

*Pisah ja don Jive Vlahić parok.*⁸⁵

1777. *pod sucem A(n)ton Jadrijevim bi učinena planita štrite: 1 plovija šari gusta je svekoliko cekini 21, l(iba)r:3.*⁸⁶

1766. *pod sucem Vidom Grdoviće(n) bi učineno staklo s negovon svožon pri S(ve)tu Fumu gusta cekini 10.*⁸⁷

Uz očuvanu *madrikulu* su od ove bratovštine sačuvani i pojedinačni zapisi na listovima i svescima te knjižice prihoda, rashoda, popisa članova, zaduživanja, itd.

Oporuka bratima Grge Pantalona⁸⁸

Jedan od članova bratovštine sv. Eufemije Grgo Pantalon napisao je oporuku u kojoj zadužuje bratime i redovnike da za njega mole. Grgu Pantalona nalazimo na popisu pogrebice bratovštine svete Eufemije,⁸⁹ odnosno pokopan je u grobu br. 10 1774. godine u groblju navedene bratovštine. U istoj bratovštini bio je *prokaratur* 1751. i 1765. godine, 1752. *dade Grgo Pantalon za dohodak žita četvrtal l(iba)r:7,*⁹⁰ 1753. ... *Isto godišće dade Pantalona za dohodak..... l(iba)r:9.*⁹¹

Sačuvana je oporuka Grge Pantalona, koji je imenovao don Ivu Vlahića za pisca i jednog od izvršitelja oporuke. Na kraju oporuke don Ive Vlahić uredno pravi bilješku o tome da je ispunjeno sve što je Grga Pantalon tražio.

Donosim prijepis te oporuke pisane kurzivnom glagoljicom:

U jime ste Trojice Amen

Ja Grgo Pantalon nahodeći se u bolesti a u dobroj pameti činim moj tastament koji hoću da bude dobar po mojoj smrti u komu najprvo priporučujem moju dušu Gos(podi)nu Bogu a tilo zemli ko hoću da bude pokopano u crikvi s(ve)te Fumije.

- 1. Kad mi se prigodi smart da mi se učini sprovod što se bude moći bolje svi redovnici ki se budu namirili na sprovodu da reku misu za moju dušu i da budu plaćeni misa kantana na preminutju na 3 7 13 31 i 40 a na krsno jime i na moju god misu malu zavazda ostavljan mise Božične za vazda parokijanu nakon parokijana sve tri i ako bi se obnehajli moji plaćati rečene mise da se mozi isti parokijan pocesati u plemešćinu kod Jivanovih dokle se naplati za iste mise.*
- 2. Potvrdujen laši mojih mrtvih da se budu vazda ispunivati onako kako san ih ja ispuniva.*
- 3. Ostavljan momu sinu Šimi od moga dila koji bi pri meni bi osta za moj žitak budući š nim podiljan ostavljan mu na Badnjavicu 12 stupi maslin i Trsje i zemlju do smokav crljunih ke su u zidu podanak od bure depiju.*

⁸⁵ NAZd, Sutomiščica, Glagoljska madrikula sv. Fume, fol. 1.

⁸⁶ NAZd, Sutomiščica, Glagoljska madrikula sv. Fume, fol. 1.

⁸⁷ NAZd, Sutomiščica, Glagoljska madrikula sv. Fume, fol. 1.

⁸⁸ DAZd, Knez Zadra (Comes communis Jadrae); oporuke, kutija IV, fol. br. 94.

⁸⁹ NAZD, Libar di se pišu, fol. 1.

⁹⁰ NAZd, Sutomiščica, Glagoljska madrikula sv. Fume, fol. 3.

⁹¹ NAZd, Sutomiščica, Glagoljska madrikula sv. Fume, fol. 4.

4. *Ostavljanmu u ogradi polovicu kako kunfina zemlja Jure Grdovića Vrhovinu i vrta kod nove kuće Grdovića kunfin Jure Grdović od juga a od meštrala Tome Pantalon njegov stric.*
5. *Priporučujen mojin sinom svih da bude vazda meju nimi strah Božji i da se vazda budu ljubiti kako prava braća i da ne mozi više nigdar jiskati ništa jedan od drugoga da moja žena Mare bude gospodarica dokle bude živa da moju dicu ne mogu brez onja znanja učiniti ni jednu stvar ka se hoće nego vazda da bude pitana i svitovana i unja. Da budu u kući vazda svati od svega i ako biju moja dica zlo držali da mozi uzeti pridase sve ono što san ja bi uze meni za žitak a to plemješćinu Pod tornicu i Za vrhon nivo u polju i masline na s(ve)te Marije i Badnjavicu i ovo da bude gospodarica uzejti i pojti di joj drago do nja smrti a po smarti nja da bude mojoj dicit a to onim s kom je sad ostavljam Jivi, Grgi i Jakovu.*
6. *Jive da bude gospodar za vazda ma da ne mozi učiniti ni jnu stvar bez svita brać i ako bi ki pota zad stati vanka kuće a to u vlaštvo ne mozi jimiti dila od ništa nego samo capun i motiku i 2 cekina zna di mu se je otac rodi*
7. *Da Grgo bude redovnik i da mu braća ne mogu zakrati ni jednu strositi zato dilo za učiniti se redovnik nego da ga budu vazda držati onako kako se pristoji jednomu crikovniku za njegov patrimonij da bude od svege njegov tretii dil a da uživa do njegove smarti a po smarti da ostane braći ski(m) mu ostaje*
8. *Ako bi se Luce udala da joj se jima učiniti i dati vas razlog? seljana ako se ne bi udala da bude gospodarica do nja smarti stati na mojih dobrih tek ako biju braća zlo držali da noj bude ono što sam materi jimenova gori do smarti*
9. *Ki bi brat potega se na dil da ne mozi jimiti dila od plemješćine kod Jivanovih ni od magazina ki je na Poljan*
10. *Ostavljan da naša jintrada ne mozi prodati ni za žiti da bude dati komu.*
11. *Ostavlan još depiju za moju dušu mis pest oke da rečene u crikvi s(ve)te Fumije od redovnikov ki su u selu da se uči jedna polica za jima stati u crikvi zada kad ki redovnik rečenih neka se zapiše narečenu policu. Od tih mis činim prokaratura vice paroka don Jivu Vlahića da on bude nasjati da budu izrečene i njemu da jimaju moji dati pinezi koliko zapadaju rečene mise a on da plati redovnicu posol 30 ove munite*
12. *drugo ne priporučujen nego da se budu spominati ob mojoj duši i mojih starjih i da bude meju nima vazda strah Božji*
U Preku na 9 maja 1768.
Činim moju prokaraturu gospa Nadala Peruzića
Drugi su Grgirija Štratika da oni budu jimati pomnu svarhu ove moe naredbe i daje oni čine ispuniti
Bihu svidoci gos(podi)n don Pave Grdović kapelan i don Šimun Ivanov rečeni Grdović
Ja zdol potpisani parok ispovidan svojom zakletvom da sam razvidi police od mis ke su rečene na intancjun pokoj Grege Pantalone najdoh da ih je rečeno tristo i trideset i jedna govorim
331 i u s(vetoh) viri
U Sutomiščici na 24 luja 1774
Ja don Jive Vlahić v parok

Popis sudaca, prokaratura i gaštalda bratovštine sv. Eufemije od 1749. godine (na temelju zapisnika s godišnjih skupština koji su upisani u *madríkuli* sv. Eufemije)⁹²

Tablica 1

Godina	sudac	prokaratur 1	prokaratur 2	gaštald 1	gaštald 2
1748.	Jive Dunatov	Jive Krstić od Preka	Šime Čuban p. Jure	Mate Matešín	Šime Tulčev
1749.	Miho Ministrov	Jive Gregov	Miho Perić	Jive Vlahić	Miho Milošev
1750.	Ante Kačan ml.	Šime Jadrijev	Ante Gregov	Tome Pantalon	Jadre Pavin
1751.	Jure Kuštera Uhoda	Jakov Grgurev	Jerko Lovrićev	Grgo Pantalon	Bože Profaca
1752.	kapitan Jive Mičić	Jure Koštin	Jive Mati(j)in	Miho Božić	Miho Ivanov
1753.	Ante Gregov	Mateša Pavin	Stipe Kuštera	Šime Jerolimov	Grgo Gržan
1754.	Jure Barićev	Šime Nižić	Šime Franin	Tome Vitulić	Jive Šarin
1755.	Ante Ivanov	Ante Baričín	Grgo Dunatov	Marko Blagana	Ante Mašinov
1756.	Jakov Marin	Stipica Fabulić	Šimica Pavin	Jure Petrićev	Martin Luciin
1757.	Mikula Brižić	Šime p. Jure Čubanova	Mikula Naselić	Mate Paikin	Ivan Lončar
1758.	Šime Puškarin	kapitan Jure Šimić	Šimica Jivanov Antišin	Jive Zanov	Stipe Petrić
1759.	Jive Dražović	Šime Marcelić	Jive Kuzmić	Šime Nižić	Šimica Mičić
1760.	Šime Čuban p. Mate	Jure Gržan	Šime Lucijin	Mate Jadrijev	Šime Marcelić
1761.	Grgo Dunatov	Miho Maršínov	Pave Vardijanov	Lovre Grubišin	Miho Fabulić
1762.	Jure Šimunov	Miho Babin	Ante Pajkin	Šimica Jivanov Antišin	Jive Gržanov
1763.	Pave Matešín	Mate Bartulić	Mate Barić	Jivica Kuzmin	Ilija Lončar

⁹² NAZd, Sutomišćica, Glagoljska madríkula sv. Fume, fol. 3 – 14.

Godina	sudac	prokaratur 1	prokaratur 2	gaštald 1	gaštald 2
1764.	Jure Gržan	Jure Barić	Jure Šarin	Pave Gva(r) dijan	Mate Tomasov
1765	Tome Čubanov	Grgo Pantalon	Mate Franin	Šime Maričić	Jure Šimunov
1766.	Vid Grdović	Lovro Grubišin	Mate Petrić p. Ive	Šime Šarin	Ante Petrić
1767.	Jive Profaca	Ante Jadrijev	Mate Plivo	Šimica Grdović	Jive Dunatov
1768.	Šime Franin	Jivica Čuban	Šime Babin	Ante Jivanov	Ante Jadrijev
1769.	Bare Jivanov	Jivanica Barić	Stipan Tomasov	Vid Grdović	Ante Čubanov p. Šime
1770.	Šimica Čubanov p. Jure	Šimica Kucelinov	Jure Grdović	Mikula Marin	Jive Perića
1771.	Jivica Barić	Šimica Jivanov p. Mihe	Mate Vitulić	Mate Šimić	Ante Hromin
1772.	Frane Dražović	Mate Jadrijev	Jadre Grgurev	Bare Jivanov Jivina	Šime Gržanov
1773.	Jerko Špar	Šime Čubanov p. Mate	Šime Šarin	Ante Pajkin	Jive Dražović
1774.	Mate Blagan	Jivica Pilat	Mate Čubanov	Jivica Pavin	Mate Franin
1775.	Mate Perić p. Jive	Nikola Marin	Tome Jivanov	Mate Barić	Frane Dražović
1776.	Ante Jadrijev	Miho Mihatov	Ante Čubanov Antišin	Mate Petrić	Marko Jivanov
1777.	Stipe Petrić	Miho Mičić	Ante Matešin	Jerko Špar	Jive Pantalon
1778.	Šime Kucelin	Miho Kačan	Miho Pantalon	Pere Kačan	Mate Perić p. Mihe
1779.	Pave Šarin	Ante Pavin Grgičin	Marko Jivanov	Jive Pilat	Šimica Pavin
1780.	srzent Pave Vardijan	Mate Pajkin p. Pere	Vid Grdović	Mate Čubanov p. Stipe	Miho Mihatov
1781.	Stipe Pavin	Mate Šimunov	Filip Ivanov	Jivica Barić	Pave Grdović
1782.	Marko Ivanov	Ante Božić	Jive Dražović	Jive Profaca	Šime Sturnela

Godina	sudac	prokaratur 1	prokaratur 2	gaštald 1	gaštald 2
1783.	Ante Plivo	Stipe Petrić	Jure Grdović alfir	Mate Vitulić p. Jive	Stipe Stanin
1784.	Grgo Grubišin	Mate Blagan	Miho Ivanov	Šime Čubanov p. Jure	Ante Franin
1785.	Bariša Ivanov	Ante Petrić p. Jure	Stipe Stanin	Ante Pavin Grgičin	Grgo Tulčev
1786.	Jure Petrić	Jivica Gržan	Šime Jadrijev p. Mate	Jivica Matijin	Miho Pantalon
1787.	Ante Pavin Grgičin	Mate Špar	Grgo Tulčev	Dune Barić	Filip Ivanov
1788.	alfir Jure Grdović	Šime Šimić	Šime Sturnela	kapitan Ante Čuban	Šime Jadrijev p. Mate
1789.	Ante Božić	Ante Dunatov	Frane Dražović	Jure Kačan doni	Jive Šarin
1790.	Šimica Pavin	Jive Blasić	Pave Ivanov	Grgo Kucelin	Bariša Ivanov
1791.	Miho Pantalon	Jure Kačan	Jive Hromin	Jive Gržan p. Jure	Šimica Ivanov
1792.	Jivica Matijin	Stipe Pavin	Ante Franin	Jive Mičić	Jivica Hromin
1793.	Nikola Marin	Mate Čubanov	Pave Šarin	Miho Pavin	Filip Pantalon
1794.	Šimica Ivanov Škarabela	Jure Vitulić	Bare Ivanov	Mate Čuban p. Pere	Bože Barin
1795.	Šime Barić	Jive Profaca	Ante Hromin	Pave Blasić	Miho Šarin
1796.	Miho Mičić	Jure Petrić	Mate Franin	Ante Plivo	Jure Grdović
1797.	Stipe Stanin	Jive Petrić Stojan	Jive Šarin	Ante Čubanov zet	Šime Jadrijev p. Ante
1798.	An(t)e Šimić	Miho Pavin	Šimica Jivanov Škarabelin	Jive Petrić	Pave Šarin
1799.	Jivica Paikin	Jure Čubanov	Šime Jadrijev p. Ante	Šime Pavin	Šimina Ivanov
1800.	Šime Jadrijev p. Mate	Jure Vardijan	Jerko Grdović	Gašpar Kačan	Bože Ivanov
1801.	Pave Blasić	Šime Matijin	Šimina Ivanov	Miho Mičić	Blasu Ivanov

Godina	sudac	prokaratur 1	prokaratur 2	gaštald 1	gaštald 2
1802.	Jive Mičić	Jive Pavin	Vid Franin	Ante Božić	Šime Gardović
1803.	Ive Šarin	Miho Pilatov	Vice Paikin	Pero Šimić	Bare Perić p.Ivine
1804.	sarzent Šimića	Mate Marin	kapitan Gardović	Šime Blagan	Marko Ivanov

Na popisima koji su pronađeni na posebnim papirima⁹³ pojavljuju se i druga imena starješina bratovštine (u tablicu 2 upisana su samo imena za one godine kojih nema u službenim zapisnicima s godišnjih skupština u *madrikuli*). U različitim se popisima javljaju različita imena, naprimjer na jednom je popisu *gaštald* za 1712. godinu Ante Mandušin, na drugom za istu godinu Ive Mandušin.⁹⁴

Tablica 2

Godina	Sudac	<i>prokaratur 1</i>	<i>prokaratur 2</i>	<i>gaštald 1</i>	<i>gaštald 2</i>
1706.				Frane Dražović	Jure Gržanov
1708.				Jerko Pantalon	
1720.				Grubina Perić	
1712.				Ante ili Jive Mandušin	
1726.?				Grubišin Mate p. Mihe	
1728.				Šime Perić Pilat	
1729.				Bože Kačan	Pere Kačan
1731.				Šimica Pavin	Gašpar Kačan
1732.				Tome Mihatov	Mate Čubanov p. Stipe

⁹³ NAZd, Glagoljska imena i računi bratovština Sutomišćice, fol. 3 i 4.

⁹⁴ Riječ je o dva različita popisa na posebnim listovima koji su skupljeni u jednu kuvertu bez signature, koja se nalazi u Nadbiskupskom arhivu Zadar i vodi pod nazivom Razne knjižice računa i listovi s raznim zapisima uglavnom prijacama i trošnjama pisani kurzivnom glagoljicom, Sutomišćica.

Godina	Sudac	<i>prokaratur 1</i>	<i>prokaratur 2</i>	<i>gaštald 1</i>	<i>gaštald 2</i>
1733.				Jivica Barić p. Pave	
1734.				Jure ili Stipe Grdović	Bože Profaca
1735.				Jive Kačan	
1736.				Stipe Stanin ili Sturnin	Jive Čuban Pršut
1737.				Jive Vitulić	
1738.				Mate Matijin	
1739.				Šime Grgičin Pavin	
1740.				Marko Stanin	Kapitan Čubanov
1741.				Jure Barićev	
1742.				Pave Matešin	Jive Kucelin
1743.				Ante Kačan doni	
1744.				Mateša Pavin	
1745.				Šime Franin	
1746.				Pave Blasić	
1747.				Mate Profaca Plivo	
1748.				Ante ili Mate Matešin	Šime Tulčev (Luštica)
1805.	Mate Šimunov?				
1806.	Filip Jivanov	Nikola Franin	Ante Draxovic	Bare Lucin	Stipe Sturna

Ostali podaci o radu bratovštine

U *madrikulama* postoje i brojni zapisi i zanimljivosti života unutar sela i bratovštine, posuđivanje novca i ostalih stvari (svijeća, ulja itd.) prilikom smrti ili ostalih potreba. Evo nekoliko primjera:

1751. ... *Opet što primismo od Bož(je)ga Tila za mirlići...l(iba)r:48:10 i za grob od Hromina i od Gospina kanta.*⁹⁵

1756. *Na 26 otubra zajušē voska crkvenoga Mihi Božiću za nevistu libre pet i po...l(iba)r: 30.*⁹⁶

1760. *dade Miho Brižić na dobar konat za vosak libar.....13.*⁹⁷

1762. *Dadosmo voska Jadri Grgurevu za sprovod njegova oca koliko podnosi jedan cekin i ne da ništa 1763.*⁹⁸

1764 *jima dati Bože Kačan za vosak L(iba)r:27:5.*⁹⁹

1765 *na 31 jenara ja don Mate Brižić parok primih od prokar(atura) s(vete) Fume l(iba)r:169, s(oldini):15 što bijah zaja za oltar i s ovim bih naplaćen i ne osta mi crikv(a) dužna nišće ni ja crikvi.*¹⁰⁰

Da je u bratovštini dolazilo do problema i razilaženja, možemo vidjeti iz sljedećih primjera:

1748 *na 11 novembra u Sutumiščici*

Mi braća svete Fume obrasmo za prokaratura naše crikve to kako e običaj vazda na ovi dan činiti te obrane.

Obrasmo za suca Jivu Dunatova prokaratura Jivu Krstića od Preka i drugoga Šimu Čubanova od Sutumiščice; kaštaldi Matu Matešina i Šimu Tulčeva. I bihu učineni konti suca prošastomu Grgi Grdoviću i ne osta dužan nišće a prida pinez novomu libar dvisto osamdeset i šest; sol(dini): 12.

*Budući bi razlog vazdašni da na Božji dan i na Sisveti i Martvi dan daje se jedna ublija kruha od lemozine svaki ta(j) dan: i jedan vrč vina za da to podili se meju svi popi i žakni i kaštaldi ujedno jesu jur dva godišća gaštaldi himbom ta kruh posvajali. Zato unapridak ima se stari zakon ispunivati neka nije smučene meju zgor rečenimi, i ki bi ta rečeni kruh priuzeo u napridak a ne podilio se budi mu kaštiga za svaki put litra pet u istu carkvu.*¹⁰¹

1803 na 17 novembra budući braća na skupu na braskomu dvoru obraše za suca Ivu Šarina, za prokaratura Mihu Pilatova drugoga Vicu Paikina, gaštalda Peru Šimića i Baru Perića po(kojnoga) Ivine.

*I tada prida račun Ive Mičić i on ne osta dužan ništa. A bude pod nim kada umri pokoini parokian manka menta od pinez iz skrine: gro(ša): 46 i platiše parokia l(libre):12.*¹⁰²

⁹⁵ NAZd, Sutomiščica, Glagoljska madrikula sv. Fume, fol. 3.

⁹⁶ NAZd, Sutomiščica, Glagoljska madrikula sv. Fume, fol. 4.

⁹⁷ NAZd, Sutomiščica, Glagoljska madrikula sv. Fume, fol. 5.

⁹⁸ NAZd, Sutomiščica, Glagoljska madrikula sv. Fume, fol. 6.

⁹⁹ NAZd, Sutomiščica, Glagoljska madrikula sv. Fume, fol. 6.

¹⁰⁰ NAZd, Sutomiščica, Glagoljska madrikula sv. Fume, fol. 6.

¹⁰¹ NAZd, Sutomiščica, Glagoljska madrikula sv. Fume, fol. 3.

¹⁰² NAZd, Sutomiščica, Glagoljska madrikula sv. Fume, fol. 39.

Bratovština je imala crkveni grob u koji su se pokapali članovi bratovštine, a njihova rodbina plaćala je grob za onu godinu za koju su bili pokojnici pokopani (pogrebica). U popisu se nalazi i meštar Jive Selestrin, koji je bio pokopan 1788. godine, zatim Grgo Pantalon, čiji je glagoljski testament gore prikazan, gospođa Mande Lantanova i ostali članovi bratovštine.

Tablica 3

Libar di se pišu oni ki fale i ki ostaju dužni ule žito i tri gazete i ki se kopaju u grebi crkveni 1767. Ki se ukapaše u crkveni grebi daje se crkvi šest libara pogrebicu plaća dok se drugi ukopa. Ki su platili jesu prekriženi a ki nisu jesu dužni.¹⁰³

		Broj groba
1767. na 7 feb	Kate žena Ante Petrića	2
1768. na 14. feb	Mande Dunatova	12
1768. na 17	Jive Vitulić	13
1769. 14 marča	Jele Kucelinov(a)	14
1769. na 28. zunja	Ive Kucelin	5
1770. na 26 agust	An Var: u Petrić	6
1770. na 18. decembra	Ive Manduč	7
1771. na 2 novembra	Jerka Tomasova	8
1773. na 27. setm	Julia Pajkina	9
1774. na 24 zunja	Grgo Pantlon	10
1775. na 10 jenara	Šime Dražo(vi)ć	11
1775. na 9 feb.	Miho Božić	42
1775. na 21 oto.	Luce Tomasova	43
1777. na 24 jenar	Ane Manduš(ina)	14
1782. na 17 marč	Jure Petrić	15
1782. na 12 apr.	Luce Stojanova	16
1782. na 26 agus	Mare Ivanova	17

¹⁰³ NAZd, Libar di se pišu, fol. 1, 2 i 3.

		Broj groba
1783. na 17. dece	<i>Matija Vardija(nova)</i>	18
1784. na 12 sete	<i>Mande Vardija(nova)</i>	19
1785. na 10. marč.	<i>Stipan Tomasov</i>	20
1787. na 15 apri	<i>Jele Šarina</i>	21
1787. na 31. agusta	<i>Mate Vitulić</i>	22
1788. na 4 maja	<i>Jive Selestrin</i>	23
1789. na 15 jen.	<i>Ante Petrić Stojan</i>	24
1789. na 1 feb.	<i>Jivanica Tomas</i>	25
1789. na 27. feb.	<i>Mande Perić</i>	Greb 26
1789. na 13 zunja	<i>Kate Tomasova</i>	27
1789. na 19 decembr	<i>Šime Kucelin</i>	28
1789. na 20 decembr	<i>Luce Petrića</i>	29
1790. na 10 apri.	<i>Mare Panta(lonova)</i>	30
1790. na 30. agus.	<i>Matia Mandušin</i>	31
1790. na 31. agus.	<i>Mare Pajkina</i>	32
1790. na 4 setem.	<i>gospoja Mande Lant(anova)</i>	33
1790. na 6 setem.	<i>Jive Petrić</i>	34
1790. na 25 otomb.	<i>Ante Petrić</i>	35
1791. na 14 setem.	<i>Justina Mandu(šina)</i>	36
1792. na 10. mar.	<i>Kate Grdovi(ć)</i>	37
1792. na 10 sete.	<i>Mate Pajkin</i>	38
1792. na 18 otomb.	<i>Matija Šimi(ć)</i>	39
1794. na 30 agusta	<i>Jele Pajkina</i>	40
1794. na 25.	<i>Jago Pantalonova</i>	41
1795. na 20 otombr	<i>Šime Pajkin</i>	42

		Broj groba
1796. na 29 jenara	Matija Plivova	45
1797. na 17 aprila	Ante Pošov Čuba(nov)	44
1797 na 19 otombra	Ante Jadriev	45
1798 na 17 setembra	Jerka Pajk(ina)	46
1799. na 25 jenara	Šime Dražović	47
1799. na 4 maja	Mande Gržanova	48
1799. na 16 agusta	Ante sin Mihe Šarina ili Vardij?	49
1800. na 20 febrara	Pilip Ivanov	50
1800 na 17 otomb	Jive Pilat	51
1801. na 5 otomb	Ante Matijin	52
1802. na 25 febra	Jivanica Petrićeva	53
1802. na 11 marča	Tomica Petrićeva	54
1802. na 26 agusta	Pave Grdović	55
1802. na 28 sete	Miho Šarin	56

2. Bratovština Gospe od Karmena i Duš od Purgatorija iz razdoblja 1743. – 1821.

Od te bratovštine pronađena je *madrikula* iz razdoblja 1743. – 1821., zatim knjiga u kojoj se vode popisi osnivača i ostalih članova, popisi dužnika, svih ostalih evidencija vezanih uz obaveze članova, zapisnici s godišnjih skupština, razne knjižice računa (primitaka i izdataka) te pojedinačni papirići s popisima i drugim bilješkama vezanima uz poslove bratovštine.

U knjizi *Glagoljski kodeksi zadarske nadbiskupije*¹⁰⁴ upisano je sljedeće za ove dvije knjige:

Glagoljska Madrikula Gospe od Karmena i duš od Purgatorija, 1745.-1821. Vlasnik župni ured Sutomišćice. Veličina 306x216 mm. Str 24. Broširana. Kurzivna glagoljica. Neizdana.... Ovaj kodeks sada ima samo 12 listova veličine 30,6x21,6 cm. Listovi su od tvrdog papira.... Kodeks je bio uvezan u kartonske korice obložene kožom koja je na prednjoj korici dijelom izrezana. Kartonski dio zadnje korice također je izrezan....

¹⁰⁴ *Popis glagoljskih kodeksa Zadarske nadbiskupije*, str. 135.

Zapisivač u toj *madrikuli* bio je don Ive Vlahić, a nakon njegove smrti 23.7.1803. godine njegov nasljednik don Jive Levačić.

Glagoljska Madrikula Bl. Gospe i Duš od Purgatorija, 1743.-1821. Vlasnik župni ured u Sutomišćici. Veličina 275x95. Str.184. Prazne 5-32, 174-184. restaurirana i uvezana. Kurzivna glagoljica. Neizdana. Sada u Nadbiskupskom arhivu Zadar.

U ovoj drugoj su knjizi zapisivači bili razni kapelani, *viceparosi* i *parosi* Sutomišćice.

Godine 1743. vjerojatno je otvorena prva knjiga bratovštine u koju su upisivani popisi osnivača, razni drugi popisi članova te zapisnici s godišnjih skupština, bez ustanovljenih *kapitula* (pravila bratovštine). Na osnivačkoj skupštini donesena je odluka da bratovština nosi naziv *Blažene Gospe i Duš od Purgatorija*, dok se druga knjiga koja se počela voditi 1745. godine i u kojoj se nalaze *kapituli* odnosi na bratovštinu pod nazivom *Gospa od Karmena i Duš od Purgatorija*. Da je riječ o istoj bratovštini, vidi se po popisu osnivača čija se imena pojavljuju u jednoj i drugoj knjizi (u prvoj je napisan popis osnivača, a u drugoj se pojavljuju ista ta imena kao starješine bratovštine), a i nakon 1754. godine je zapisnik prilikom godišnjih skupština i izbora starješina bratovština pisan duplo u jednoj i drugoj knjizi, odnosno zapisnici i imena starješina bratovštine se poklapaju, što nas vodi do zaključka da su dvije godine kasnije prilikom ustanovljenja *kapitula*, odnosno registracije bratovštine, vjerojatno promijenili i ime bratovštine.

Dupli zapisnici s godišnje skupštine javljaju se za godine 1754., 1755., 1757., 1758., 1763.

1754. godina

1. knjiga

1754 budući braća na brašćini Duš Purgatorija obraše za suca Antu Kačana prokaratura Jivu Kuzmu kaštalda Jivu Dražovića

*Pridasmo....*¹⁰⁵

2. knjiga (*madrikula*)

1754 na 13 otombra.

Budući braća na brašćini u braskoj kući skupleni obraše za suca skule Duš od Purgatorija Antu Kačana do nega prokuratora Jivu Kuzmu gaštalda Jivu Dražovića i pridasmo u skrinju brasku pinez l(i)bar): 195.

*Učiniše braća na skupu da vazda kad bude skup zapovidan za potrebe iste skule ter koji brat ne bi doša a mogući ne budući zadržan poslon principovim budi mi pena so(ldini): 12.*¹⁰⁶

¹⁰⁵ NAZd, Glagoljska madrikula Bl. Gospe i Duš od Purgatorija, 1743. – 1821., fol. 34 (folije su prilikom uvezivanja madrikule izmješane, tako npr. iza folije 172 dolazi folija 47, pa 43 i 44, zatim 161 i tako redom, iako se vidi da se držalo nekakvog kronološkog reda prilikom uvezivanja).

¹⁰⁶ NAZd, Glagoljska madrikula Gospe od Karmena i Duš od Purgatorija, fol. 11.

1755. godina

1. knjiga

*1755 budući na brašćini braća obraše za našega suca Božu Profacu prokaratura Jivu Špara kaštaldi Jakova Marina počimle kant...*¹⁰⁷

2. knjiga

1755 na 5 otombra.

*Budući braća na brašćini po običaju obraše za suca ove skule Božu Profacu prokaratura Jivu Špara gaštalda Jakova Marina i bi pridato pinez u skrinu.*¹⁰⁸

1757. godina

1. knjiga

1757 na 2 otubra

*braća obraše za suca Jivu Dunatova prokaratura Šimu Kucelina mlajiga Antu Antišina*¹⁰⁹

2. knjiga

1757 na 2 otombra.

*Budući braća na skupu na brašćini obraše za suca Jivu Dunatova prokaratura Šimicu Kucelina, kaštalda Ante Čubanova po(kojnoga) Šime i biju pridato u skrinu pinez gr(oša): 38.*¹¹⁰

1758. godina

1. knjiga

Na prvi novembra (1758)

*Budući braća na brašćini u braskoj kući učiniše za suca kapitana Ivu Mičića prokaraturi kap Juru Šimića kaštaldi Šimicu Mičića i Jivicu Barićeva...*¹¹¹

2. knjiga

1758 na 1 otombra

*Budući braća na skupu na brašćini obraše za suca kapitana Jivu Mičića prokaratura kapitana Juru Šimića geštalda Šimicu Mičića drugi Jurica Barić i bi jin pridato u skrini pinez groša 39.*¹¹²

1763. godina

1. knjiga

1763 na 3 otubra

*na brašćini obraše za suca Jerka Špara prokaratura Jivu Kuzmića i Antu Kačana kaštalda Matu Šparova*¹¹³

¹⁰⁷ NAZd, Glagoljska madrikula Bl. Gospe i Duš od Purgatorija, fol. 34.

¹⁰⁸ NAZd, Glagoljska madrikula Gospe od Karmena i Duš od Purgatorija, fol. 11.

¹⁰⁹ NAZd, Glagoljska madrikula Bl. Gospe i Duš od Purgatorija, fol. 38. Inače, Antišin je pridjevnik prezimena Čubanov (Čubanov rečeni Antišin).

¹¹⁰ NAZd, Glagoljska madrikula Gospe od Karmena i Duš od Purgatorija, fol. 11.

¹¹¹ NAZd, Glagoljska madrikula Bl. Gospe i Duš od Purgatorija, fol. 39.

¹¹² NAZd, Glagoljska madrikula Gospe od Karmena i Duš od Purgatorija, fol. 11.

¹¹³ NAZd, Glagoljska madrikula Bl. Gospe i Duš od Purgatorija, fol. 165.

2. knjiga

1763 na 2 otombra

*Budući braća na skupu na brašćini obraše za suca Jerka Špara prokaratura Jivu Kuzmu kaštalda Antu Kačana i Matu Špara primi sudac u skrini groša 53, l(ibri): 7, s(oldini): 6, prida račun i ne osta dužan nišće.*¹¹⁴

Dakle, prva knjiga započeta je 15.1.1743. godine. U njoj su zapisani i osnivači bratovštine.

1743 15 jenara

bi početa skula nova u ovoi našoi crikvi s(vete) Fumije u Sutumišćici od braće istoga sela na ima b(lažene) Gospe i duš od purgatorija po načinu kako u kapitulih iste skule i bihu danas početa braća pisati se

str. 3 (popis osnivača skule)

Počimlju braća

don Mate Brižić

don Mate Profaca

Jive Špar

don Šime Šimić (2x)

don Jure Gržan

Ante Profaca

don Jerko Kuzmić

Jakov Marin dade l(ib)r(e):5

don Jure Čubanov

Mate Čubanov

don Tome Petrić obeća ulja... (ispred imena stavljen +)

Stipe Čubanov (ispred imena stavljen +)

Šime Čubanov

Jive Dunatov l(ib)r(e):4

kap(itan) Jure Šimić

Jive Kucelin

Ante Mičić

kap(itan) Jive Mičić

Mate Matiin

k Šimica Mičić

Pave Barićev

Jure Barićev

Šime Vardijan

Jakov Grgurev l(ib)r(e) 6 dade!

Miško Pavin

Šime Grgičin (ispred imena stavljen +)

¹¹⁴ NAZd, Glagoljska madrikula Gospe od Karmena i Duš od Purgatorija, fol. 12.

Šimica Pavin
Jive Šimić
Ante Paikin (*prekriženo*)
Ante Kačan
kap(itan) Jure Kačan
alfir Kačan Miho dade sve
Jive Blasić (*prekriženo*)
Grgo Gržan
Šime Jadriev
Mate Petrić Pavin
Jive Gregov
Jive Dražović dade sve
Šime Čubanov
Ante Pavin
Šime Čubanov Jurin obeća l(ibre) 16 dade l(ibre) 11
don Šime Vlahić obeća
don Jive Vlahić obeća dade l(ibre) 4 (*iskrižano*) ulja bocu
Jive Barićev obeća l(ibre) 10 dade l(ibre) 6 i bocu ulja (*prekriženo*)
Bare? Franin dade dukat¹¹⁵

Druga knjiga, odnosno *madrikula* bratovštine, počinje novom osnivačkom skupštinom koja je bila dana 31.12.1745. godine, kada se sastao jedan dio članova (osnivača) koji su ponovo ustanovili bratovštinu, dali joj novo preinačeno ime, odredili i zapisali *kapitule* (pravila) te bratovštine, koja su ostala do danas sačuvana. Na osnovi *kapitula* vidi se da je bratovština bila utemeljena radi promicanja zajedništva, brat koji se ne bude držao odredaba biti će kažnjen i izbačen iz bratovštine, a prvenstveno se to odnosi na psovanje, krađu, preljub, lijenost, ..., u slučaju da brat udari drugog brata, biva kažnjen, pa čak i izbačen iz bratovštine na način da više nikad u nju ne može biti primljen, zatim je *kapitulom* određeno na koji način će se birati tijela, od kojih će se članova sastojati i koje su njihove obveze. Ako se koji izabran brat ne želi primiti svoje funkcije, onda će biti kažnjen (*kaštigan s libar 5*)¹¹⁶ i mora odraditi funkciju iduće godine. Članarina je iznosila najmanje 6 libra u dva godišća. Zatim, važne su odredbe vezane uza smrt nekog od bratima (braće), svaki brat treba dati određena sredstva za njegov pokop, moliti mise za njegovu dušu. Svaki brat dužan je osobno prisustvovati skupu bratovštine, a netko ga može zamijeniti samo u slučaju teže bolesti ili ako je zauzet važnim poslovima (npr. poslovima države – ako je u vojsci, na sudu, ako obavlja ostale važne administrativne poslove koje od njega traži država ili poslom onoga čiju zemlju obrađuje – *ali poslon principovin udilovan ali gosposkin*, ako je u zatvoru).¹¹⁷ U slučaju neopravdanog izostanka bit će kažnjen s 1 librom i 4 soldina.

¹¹⁵ NAZd, Glagoljska madrikula Bl. Gospe i Duš od Purgatorija, fol. 1.

¹¹⁶ Vidi kapitul 3 ove madrikule.

¹¹⁷ NAZd, Glagoljska madrikula Gospe od Karmena i Duš od Purgatorija, fol. 4.

Nadalje, određen je dan kada se održava godišnji skup bratovštine, i to da bude uvijek u prvu nedjelju listopada na Gospu od Luzarija, s tim da se taj dan održe mise za braću mrtvu i za sve *Duše od Purgatorija*, određena je cijena svake od misa te su *gaštaldi* dužni na određene dane podijeliti svijeće braći. Ako ne izvrše svoj obvezu, bit će kažnjeni s *l(ibri) 1 s(oldini) 4*.¹¹⁸

Naknadno je, 1806. godine, ustanovljen i dopisan *kapitul* br. 9.

1745. 31 (*decem*)bra (*lat.*)

U ime prisvete *Troice Amen* 1745.

Mi seljani braća sela Sutumišćice nadahnuti Duhom S(ve)tim i užgani devocijonon i ljubavju Duš od Prgatorija, odlučismo mi zdol upisani sastaviti i sastavismo ovu skulu na ime Blažene Gospe od Karmena, i Duš rečenih od Purgatorija, a to za urehu oltara ki prilikuje, istu priliku, toga otajstva Blažene Gospe od Karmena, i rečenih Duš, u našoj parokijanskoj crikvi S(ve)te Fumije, koja skula da bude za poštenie g(ospodi)na Boga i Blažene Gospe, a za pomožene onih blaženih duš, neka one mole, g(ospodi)na Boga za naše potrebe duševne i telesne. I zato odlučismo ovi kapituli po kojih se jimamo sva braća vladati i svi oni koji nakon nas budu upisati u ovu skulu po vrimenu najprvo da bude meju nami jedan pravi mir i ljubazan bratinski posluh vazda mlaji starijemu, i da užganin sarcen budemo molitvon, i dobrami dili pomagati one Duše od Purgatorija.

K: 1

Da bude meju nami mir i ljubav duhovna, na svakomu skupu i sastanku našem, i svaki jima biti poslušan onomu što veći dio braće odabere i ne mozi se suprotiviti. Ko bi se suprotivi suprotiva naredbi braće budi kaštigan i prikrižen.

K: 2

I ovo mi braća odlučujemo, koji bi se brat hotija pridati u ovu skulu i po vrimenu jimaju braća izviditi takova čovika živlene, i ako bi se naša nevidan, a to da je beštimaður, proklinavac, bogopsovac Boga i Svetih, špijun, lupež, priljubodivac takovih se je čuvati, jer ka di su ovi, nije mira; i da se braća balotaju kad te koga primiti i da jima svaki dati u pomoć našega oltara, a to najmane u dva godišća libar 6.

K: 3

I ovo mi braća naredismo da bude u ovoj skuli jedan sudac koja braća oberu, i prokatur i dva geštalda, ki budu redon upisani, i da ovi imaju kupiti po braći od svakoga slita po jedan kvartaro šenice, i sić vina koliko od redovnika koliko svitovnoga, i od toga jimaju činiti braščinu, i skupiti braću i ki brat ne bi hti primiti te karige kad ga oberu braća budi kaštigan libar 5 i da bude do godišća, a ki ne bi da šenicu rečenu po vas agust a vino kad budu kupiti budi kaštigan soldini 24, i da plati šenicu i vino (prose kanta na stolu).

K: 4

I ovo mi braća naredismo da kad kodi koji brat primine s ovoga svita, da jima svaki brat živi dati za brata mrtvoga po soldini četire, i da braća redovnici izreku tolko mis za negovu dušu, i ki ne bi dao ti grošići u termen dan 8, da jih ima duplati, i da brat redovnik budi dužan reći

¹¹⁸ Vidi *kapitul* 8 ove madrikule.

K: 5

I ovo braća odredismo da kad se bude činiti braščina jimaju se pokupiti sva ista braća, i ne mozi poslati na misto sebe drugoga, van ako bi bijo bolan, ali poslan principovin udilovan ali gosposkin, i ako ne bi doša ter ne bi zapačan ovim uzrokom da mu se ne mozi dati ni poslati ostalo nišće nego da bude kaštigan libru 1 s(oldini) 4.

K: 6

I ovo mi braća odredismo da svaki brat jima doniti kant ki je kanta na prvi stol, i ovo ča bude dužan po razlogu, i ko ne bi plati kant rečeni, i dug ki bude dužan ali šenicu ali što drugo ali obit onako kako kapituli zapovidaju budi prikrižen a pošalen porubiti za ono ča bude dužan i komu bi se zapovidilo pojti rubiti i ne bi hoti poslušati budi kaštigan libru 1 s(oldini): 4.

K: 7

I ovo mi braća naredismo da kad kodi budemo na skupih naših, ali kod crkve, ali na braščini, ali na skupih ili kadi mu drago, kad bi brat brata opsova ričju uvidlivoon, budi kaštigan l(ibara): 5. Ako bi zamahnu udriti i da ne bi udri ili ka(d) bi udri budi kaštigan li(bara) 25 i da bude izvržen i(s) skule i veće da ne bude prijet.

K: 8

I ovo mi braća odredismo da naša braščina bude vazdan u prou nedilju otombra na Gospu od Luzarija i da isti dan svi brati redovnici ki budu za dojt na stol reku misu za braću mrtvu i za ostale Duše od Prgatorija, a da budu plaćeni od skule, misa kantana po li(bri): 3, a mala po soldin 24; da bude misa kantana na mrtvi dan udil po oficiju i da se govori svu otavu mrtvoga dne jedna misa oli kantana, oli mala kako braća narede, a to od braće redovnikov po redu misa kantana na s(ve)toga Osipa i ove tako jer da budu plaćene od skule, i da naši gaštaldi jimaju razdiliti sviće po braći na dan kad je braščina na prvoj misi i na mrtvi dan i takojer na svetoga Osipa. I ako ne bi razdili rečene sviće da bude kaštigan svaki put l(ibri) 1 s(oldini) 4.

K: 9

I ovo mi braća budući na braščini na 5 otonbra (1806. – ar.) odredismo da svaki brat živi koi bude ima dati za brata martvoga misu jednu kad primine iz ovoga svita i ove mise da budu govoriti koi budu braća redovnici i da ima svaki brat doniti na braščinu policu oli pinezi od mis braće martvih koi priminuše ono isto godišće i koi ne bi doni policu ali pinezi da bude kaštigan kako braća odrede i da plati iste mise.¹¹⁹

Na posebnom papiru, bez signature, ubačenom u ovu madrikulu, prepisan je (ali ne potpuno točno) gornji kapitul.

K: 9

1806 (dijelom ar. dijelom gl.) na 5 otonbra

Mi braća budući na braščini na 5 otonbra (1806. – ar. i gl.) odredismo da svaki brat živi ima dati za brata martvoga misu kad primine i ove mise da budu govoriti ki budu braća redovnici i da ima svaki brat doniti na braščinu policu od braće martvih ki priminuše ono isto godišće i koi ne bi doni li policu ili pinezi da bude kaštigan i da plati iste mise.¹²⁰

¹¹⁹ NAZd, Glagoljska madrikula Gospe od Karmena i duš od Purgatorija, fol. 3-5.

¹²⁰ NAZd, poseban papir, bez signature, ubačen u Glagoljsku Madrikula Gospe od Karmena i Duš od Purgatorija.

Dopuna kapitula:

Učiniše braća na skupu da vazda kad bude skup zapovidan za potrebe iste skule ter koji brat ne bi doša a mogući ne budući zadržan poslon principovim budi mi pena so(ldini): 12.¹²¹

Tablica 4

Popis sudaca, prokaratura i geštalda (na temelju 1. i 2. madrikule)¹²²

Godina	sudac	prokaratur	gaštald 1	gaštald 2
1747. (luj)	Jive Špar	Bože Profaca	Jakov Marin	-
1747. (Otonbar)	Mate Čubanov	Stipe Čubanov	Šime Antišin	-
1748.	Jive Dunatov	Ante Mičić	Jive Kucelin	Šimica Antonov
1749.	Kapitan Jure Šimić	Don Šime Šimić	Pave Barić	-
1750.	Jure Barićev	Šime Vardijanov	Jakov Grgurev	-
1751.	Miško Pavin	Šimica Pavin	Mateša Pavin	-
1752.	Šime Jadrijev	Jive Gregov	Ante Pavin	-
1753.	Grgo Gržan	Jure Kačan	-	-
1754.	Ante Kačan	Jive Kuzma	Jive Dražović	-
1755.	Božo Profaca	Jive Špar	Jakov Marin	-
1756.	Stipe Čubanov	Šime p. Mate (Čubanov)	Šimica p. Jure Čubanov	-
1757.	Jive Dunatov	Šimica Kucelin	Ante Čubanov p. Šime	-
1758.	kapitan Jive Mičić	kapitan Jure Šimić	Šimica Mičić	Jurica Barić

¹²¹ NAZd, Glagoljska madrikula Gospe od Karmena i Duš od Purgatorija, fol. 11.

¹²² Misli se na obje madrikule koje se odnose na ovu bratovštinu. NAZd, Glagoljska madrikula Bl. Gospe i Duš od Purgatorija, prvih desetak folija koje su sve pogrešno obilježene, i NAZd, Glagoljska madrikula Gospe od Karmena i duš od Purgatorija, fol. 9–22.

Godina	sudac	prokaratur	gaštald 1	gaštald 2
1759.	Pave Barić	Pero Vardijan	Jure Barić	Jakov Grgurev
1760.	Šimica Pavin	Miško Pavin	Mateša Pavin	Ante Grgičin
1761.	Jivo Gregov	Jive Dražović	Šime Jadrijev	Mate Franin
1762.	Pave Blasić	kapitan Kačan	Grgo Gržan	Miho Kačan
1763.	Jerko Špar	Jive Kuzma	Ante Kačan	Mate Špar
1764.	Jakov Marin	Jive Profaca	Jurica Čuban	Jivan Profacin
1765.	Šimica Čuban p. Jure	Šimica p.Mate (Čuban?)	Ante Čuban	Mate Čubanov
1766.	Šime Kuzmin	Jive Dunatov	Ante Čuban	Grgo Mičić
1767.	kapitan Jure Šimić	Pave Perić	Mate Šimić	Jivica Barić
1768.	srzent Pave Vardijan	Jure Barić	Jadre Grgurev	Miško Pavin
1769.	Ante Grgičin	Mateša Pavin	Šimica Pavin	Šime Pavi(n)
1770.	Mate Franin	Mate Jadrijev	Ante Franin	Grgo Hromin
1771.	Jive Dražović	Jive Gržanov	Miho Kačan	Blasu(l) Blasić
1772.	Stipe Petrić	Jive Kačan	Ante Petrić	Jure Petrić
1773.	Jivica Šimić	Lovro Kačan	Jerko Špar	Mate Špar
1774.	Jive Profaca	Šime Čubanov p. Pere	Jivan Profaca	Mikula Marin
1775.	kapitan Ante Čubanov	Ante Čubanov	Šimica Čubanov	Mate Čubanov

Godina	sudac	prokaratur	gaštald 1	gaštald 2
1776.	Šime Kucelin	Mate Šimić	Šime Dunatov	Grgo Mičić
1777.	srzent Pave Vardijan	Jivica Barić	Pave Šimić	Dune Barić
1778.	Šimica Pavin	Jadre Grgurev	Jivica Pavin	Jure Vardijan
1779.	Šime Pavina	Mateša Pavin	Ante Pavin	Šime Jadrijev
1780.	Ante Franin	Mate Franin	Grgo Hrominin	Jive Dražović
1781.	Jive Gržanov	Miho Kačan	Jakov Blasić	Jive Kačan
1782.	Jure Petrić	Ante Petrić	Jure Kačan	Šime Šimić
1783.	Jerko Špar	Jivica Šimić	Mate Špar	Jive Profaca
1784.	Nikola Marin	Šime Čuban	Jivan Profacin	Jure Čuban
1785.	Ante Čubanov p. Šime	kapitan	Šime Čubanov	Mate Čubanov
1786.	Ante Dunatov	Šime Kucelin	Grgo Mičić	Šime Dunatov
1787.	Jivica Barić	Pave Šimić	Šime Šimić	Šime Barić
1788.	srzent Pave Gvardijan	Dune Barić	Jure Vardijan	Jadre Gr(g)urev
1789.	Ante Pavin	Stipe Pavin	Šimica Pavin	Miho Pavin
1790.	Šime Jadrijev	Šime Pavin	Ante Franin	Vid Franin
1791.	Jive Dražović	Mate Franin	Jerko Gržan	Osip Hromin
1792.	Jerko Gržan	Jakov Blasić	Jive Kačan	Pave Blasić

Godina	sudac	prokaratur	gaštald 1	gaštald 2
1793.	Jure Kačan	Šime Šimić	Jure Petrić	Ante Šimić
1794.	Jive Profaca	Nikola Marin	Jerko Špar	Šime Profaca
1795.	Šime Čubanov	kapitan Ante Čuban	Jure Čuban	Jive Čubanov
1796.	Ante Dunat	Mate Čuban	Ante Čuban	Šime Dunat
1797.	Jive Mičić	Šime Šimić	Ante Kucelin	Grgo Mičić
1798.	Šime Barićev p. Dune	Šimica Barićev p. Pave	Miho Šimić	Ante Barić
1799.	Stipe Pavin	Jure Vardianov	Šime Matijin	Mate Vardianov
1800.	Miho Pavin	Jive Pavin	Ante Pavin	Šime Pavin
1801.	Ante Franin	Šime Jadrijev	Vid Franin	Osip Hromin
1802.	Pave Blasić	Jure Perić	Ante Dražović	Grgo Garžanov
1803.	Jure Kačanov p. Lovre	Iure Vitulić	Ante Petrić Bacić	??
1804.	Ante Šimi(ć)	Jerko Špar	Pere Šimić	Ive Paikin
1805.	Mate Marin	Šime Profaca	Ive Profaca	Miho Blagan
1806.	Iure Čubanov	Ante Ivin	Šime Iagin	Šime Antišin
1807.	Ante Kucelin	Ante Dunat	zet Ante kapetanov	Šime Dunatov
1808.	Miho Šimić	Gargo Mičić	Ive Mičić	sarzent Šimić
1809.	Šime Matiin	Ante Barić	Ive Šimić	Šime Barić

Godina	sudac	prokaratur	gaštald 1	gaštald 2
1810.	Iure Vardianov	Mate Pavin p. Stipe	Mate Vardianov	Mate Barić
1811.	Šime Pavin	Ive Pavin Gargičin	Ive Pavin Šimičin	Miho Pavin p. Jerka
1812.	Ante Franin p. Vida	Ante Dražović	Šime Jadrijev p. Mate	Šime Franin p. Ante
1813.	Iakov Blasić	Iuranić Kačan	Gargo Garžanov	Pave Blasić
1814.	Bare Petrić	Ante Petrić Bacić	Iure Petrić	Iure Vitulić
1815.	Ive Paikin p. Mate	Jerko Paikin	Iure Kačan p. Lovre	Osip Kačan
1816.	Pero Šimić	Šime Profaca	Ante Šimić	Šime Špar
1817.	Iure Profaca	Ante Čubanov Ivin	Mate Marin	Ante Čubanov zet kapitana
1818.	Šime Iagin	Šime Antišin	Iure Iagin	Ante Kucelin
1819.	Ive Dunatov	Ive Mičić po(kojnoga) Garge	kapitan Ante Dunat	Vid Antonov
1820.	Ive Šimić	Miho Šimić	Šime Šimić	Šime Matiin
1821.	Šime Vardiiianov	Mate Barić p. Dune	Ante Barić p. Šime	Šime Barić p. Dune

Zapisi iz *madrikule* te bratovštine:

Na 3 otonbra 1802... primi sudac u skrin pinez gro(ša):259 (arapski); l(ib)r(e):7, od kih da s volon braće na dobitak Šimi Jadrijevu cekina 2; depiju Vidu Franinu cek(ina): 6. i primi od Vida cek(ini): 1 koga dade (Jakovu – prekriženo) Blasiću anbeća dobitka l(ib)re. 12 tako i Jadrijev obeća l(ib)ra: 24 i tad prida račun Mate Franin i ne osta dužan nišće. (ovo je greška 1801. je bio sudac Ante Franin ili je tu svećenik koji je vodio madrikulu pogriješno upisao ime).¹²³

¹²³ NAZd, Glagoljska madrikula Gospe od Karmena i Duš od Purgatorija, fol. 19.

1755

ova braća na molbu Jakova Grgureva dadošmo mu groša deset ato za negiove potrebe a s paton da do prve brašćine godišta došastoga ima jih vratiti

Istoj skuli za ki pinez u hitice prid svom braćom kapitan Ive Mičić da ako ih ne dade do toga roka Jakov da hoće on.....¹²⁴

3. Bratovština *Corpus Domini* (Tila Isusova) iz razdoblja 1745. – 1800.¹²⁵

Na početku ove *madrikule* nalaze se sačuvani ugovori sudaca bratovštine s gvardijanima samostana svetog Dominika iz Zadra radi obrađivanja zemlje u svrhu povećanja prihoda same bratovštine.

Tako je početkom godine 1763., kad je bio sudac Šime Gržan, a *prokaraturi* Pave Barić i Jivica Matijin, napravljen sljedeći ugovor između ta dva prokaratura s priorom samostana svetoga Dominika:

Na 28 aprila 1763.

Prijimljući se od poš(tova)noga Franciska Faini priula od mostira svetoga Dominika a to Pavi Bariću i Jivici Matijinu suci i prokuraturi od skule Božjega Tila od S(ve)te Fume, i Šimi Gržanovu sucu od iste skule gonalov deset zemle za poslovati, a to blizu brda Oslardića od sela južnega po pravici od rečenoga mostira, koja zemle bi početa poslovati s dopušćenem od fratra Šuprila od mostira i od ostalih zapovednikov godišće 1761. meju ovi konfini sa zjuga ograda od mostira težana od Jive Jivanova ne jošte dospivena za posaditi; sa zmorca zemlia mostirska koja bi početa poslovati i saditi od Tome Pantalone s dopušćenem istih fratar; od grbina brdo zgorom i tako sa z bure; s pogodbom i pravicom da imaju odgovarati mostiru petu od vina osmo godište, tako i od maslin i od svega drugoga petu, a to prvo godište koje budu roditi; obećivajući se ozgor rečeni prokuraturi i suci na ime rečene ozgor skule napridovati za posaditi koliko prve budu moći i oblužiti sve ozgor rečene pogodbe prez suprotivštine nijedne.

Ja fra Frančesko Faini priul od mostira svetoga Duminika učinih i podpisah se kako ozgor.¹²⁶

A godine 1761., dok je bio sudac Mate Petrić, a *prokaraturi* Miho Božić i Pave Gvardijan, imamo napravljen ugovor između Tome Pantalona i nadstojnika samostana Svetoga Dominika od grada (Zadra):

Kopia iznemena iz libra od boterina nastojnika od mostira s(ve)toga Dominika od grada.

Na 2 setembra 1761 bi dano na volju od poštovanoga meštra fra Anćela Domirković vikaria od mostira Tomi Pantaloni od Preka zemle gonalov osam incirka za poslovane budući mostirsko a to od rečenoga južnega sela na mistu blizu brda Oslordića sa zjuga rečenoga brda meju ovi konfini: od sa zjuga meštrala, grbina, bure, zemle za poslovane i grm; po pravici od

¹²⁴ NAZd, Glagoljska madrikula Bl. Gospe i Duš od Purgatorija, fol. 34.

¹²⁵ Popis glagoljskih kodeksa zadarske nadbiskupije, str. 136: Glagoljska madrikula "Corpus Domini" (Tila Isusova). Od god. 1745.-1800. Vlasnik: župni ured u Sutomišćici. Veličina 320 x 225 mm. Restaurirana i uvezana. Str. 46. Prazne 8, 10, 11-14, 27-40, 43-46. Kurzivna glagoljica i latinica. Sada u Nadbiskupskom arhivu Zadar.

¹²⁶ NAZd, Sutomišćica, Glagoljska madrikula Corpus Domini, fol. 7.

mostira s pogodbom i odlukom za davati mostiru osmo godište petu od vina, tako (o)d maslin, i od svega drugoga pettu prvo godište kad počmu roditi; obećajući se, ako ne posadi pratiti prazno za puno; početi će davati dohodak od vina godište 1768.

Na 10 decembra 1761 ozgor rečenomu Tomi Pantaloni je prija lecenciju i dopuščene od glavarov trudi i žurnate, to jest sve trsje što je posadi onde i masline od nega sorhu rečene zemle da pušta skuli od Božjega tila nastojnika od crkve s(ve)te Fume s plaćom dano istomu Tomi libar sto .100. a to od Mihe Božića i Pave Gvardianova prokaraturi od rečene skule i Mate Petrića sina izbrojini rečenomu Pantaloni; glavav poš(tova)ni fra Maria na ime mostira priimse rečenu skulu sve ozgor rečenom zemlon meju nezini konfini kako ozgor s jiston pogodbon i pravicom učinon od mostira s Tomon Pantalonom: obećivajući se ozgor rečeni prokuraturi i suci ovi isti na ime iste skule, da će napridovati za posaditi sve koliko pria budu moći, i obslužiti sve od rečene stvari učinene s Tomon Pantalonom.

Ja fra Frančesko Maria Faini meštar i priul od mostira sv(e)toga Duminika jesam kopia isto iz libra od boletini.¹²⁷

Uz očuvanu *madrikulu* sačuvani su i pojedinačni zapisi na listovima i svescima te knjižice prihoda, rashoda, popisa članova, zaduživanja i ostalo.

Godišnje skupštine održavale su se *na tegu* (npr. od maslina) ili *na bratskom poslu* ili u bratskoj kući u listopadu, studenome ili prosincu.

1776 na 28 novembra budući braća na tegu od maslin obraše za suca Mihu Fabulića¹²⁸

Tilo Isusovo - 1759 novembra budući braća na skupu u kući braskoj obrasmo za suca Matiju Pavina...¹²⁹

1798 na 26 novembra budući braća na tegu od maslin obraše za suca Jerka Špara prokaratura Matu Čubanova po(kojnog) Stipe i Peru Kačana, gaštaldi Šime Šimić i Jivu Gržana po(kojnog) Grge prija sudac u skrini groša:9. l(iba)r:7:12 i tad prida račun sudac Miho Mičić i ne osta dužan nišće. Ovi sudac biše primi u sve gro(ša):124:l(iba)r:8:12: a stroši za sve potrebe gro(ša):112. l(iba)r:9:6.Osta Jerko dužan na račun pinez gro(ša):11 i čista ulja barila 2:43:5 bi ulja kvar. po l(iba)r:3 so(ldini):6.¹³⁰

Žene su također bile članovi te bratovštine, što možemo vidjeti s popisa onih koji nisu odradili dan kopanja.

U tablici 5 napravljen je popis starješina bratovštine na temelju sačuvane *madrikule*. Međutim, postoje i pojedinačni popisi na posebnim papirima koji se ne poklapaju s onima u tablici. Za tu bratovštinu pojavio se velik problem jer do godine 1773. postoji popis *prokaratura*, a do godine 1757. popis *gaštalda* koji se u potpunosti razlikuje s popisom napravljenim na temelju zapisnika s godišnjih skupština iz *madrikule*. Možda je svećenik pomiješao imena s imenima starješina neke druge bratovštine (moguće sv. Sakramenta ili sv. Josipa, što ne možemo provjeriti, jer za njih nemamo

¹²⁷ NAZd, Sutomiščica, Glagoljska madrikula Corpus Domini, fol. 9.

¹²⁸ NAZd, Sutomiščica, Glagoljska madrikula Corpus Domini, fol. 21.

¹²⁹ NAZd, Sutomiščica, Glagoljska madrikula Corpus Domini, fol. 18.

¹³⁰ NAZd, Sutomiščica, Glagoljska madrikula Corpus Domini, fol. 26.

nikakve popise ni *madrikule*, a popisi se ne slažu ni s popisima bratovština sv. Eufemije i *Gospe od Karmena i Duš od Purgatorija*), a s druge strane postoji mogućnost da je postojala još jedna, do sada nepoznata bratovština koja se nakon 1773. godine spojila s bratovštinom *Tila Isusova (Corpus Domini)*, pa je do te godine upisao svećenik vodstvo te nepoznate bratovštine, a zatim nastavio s popisom starješina bratovštine *Tila Isusova (Corpus Domini)* kojoj je bila pripojena.

Tablica 5

Popis starješina bratovštine na temelju sačuvane¹³¹ *madrikule* (izbor se obavljao na godišnjoj skupštini):

Godina	sudac	<i>prokaratur 1</i>	<i>prokaratur 2</i>	<i>gaštald 1</i>	<i>gaštald 2</i>
1751.	Jive Špar	Jure Šimunov	Grgo Garžanov	Stipe Čubanov	Šime Pavin
1752.	Jure Barićev	Ante Paikin	Šime Franin	Miho Božić	Ante Kačan gorni
1753.	Jive Matiin	Jive Blasić	Jive Kucelin	Jive Gregov	Lovre Grubišin
1754.	Jive Gržan	Šime Vardijanov	Mikula Jadrin	Ante Mičić	Stipe Petrićev
1755.	Mate Profaca	Jure Šimić	Jive Špar	Šime Čubanov	Pave Barić
1756.	Jive Hromin	Šime Paikin	Marko Blagan	Šime Tulčev	Šime Čuban
1757.	kapitan Jure Kačan	Miho Pavin	Ante Kačan doni	Jure Barić	Šime Gržan
1758.	Jure Šimunov	Šime Franin	Jivica Čubanov	Grgo Gržanov	Jure Šimić
1759.	Matija Pavin	Lovro Grubišin	Frano Dražojkin	Šime Čubanov Pršut	Ante Pavin
1760.	Mate Petrić	Miho Božić	Pave Dian?	Ante Pajkin	Pave Blasić
1761.	Jure Petrićev	Jure Šimić	Šimica Čubanov	Ante doni Kačan	Šime Kucelin
1762.	Šime Gržan	Jivica Matijin	Pave Barić	Jive Dunatov	Jure Gržan

¹³¹ NAZd, Sutomišćica, Glagoljska madrikula Corpus Domini.

Godina	sudac	prokaratur 1	prokaratur 2	gaštald 1	gaštald 2
1763.	Šime Franin	Jive Gržan	Šime Pršut	Mate Plivo	Tome Vitulić
1764.	Šime Tulčev	Stipe Petrić	Jure Barić	Miho Pavin	Jive Vitulić
1765.	Jivica Čubanov	Jivica Kuzmin	Ante Antišin	Miško Pavin	Ante Jadrijević
1766.	Mate Blagan	Jakov Marin	Jure Gržan	Mate Čuban p. Stipe	kapitan Kačan
1767.	Stipe Petrić	Mateša Pavin	Mate Petrić	Jivica Matijin	Šime Franin
1768.	Frane Dražović	Šimica Kucelin	Ante Pavin Grgičin	Jerko Špar	Miho Fabulić
1769.	Lovro Grubišin	Mate Plivo	Jure Petrić	Jure Šimić	Pave Vardijan
1770.	Šimica Kucelin	Jure Šimunov	Pere Kačan	Šime Tulčev	Šime Pajkin
1771.	Jivica Pavin	Grgo Hromin	Blasul Blasić	Šimica Mičić	Mate Petrić
1772.	Tome Vitulić	Ante Pajkin	Jive Gržan	Mate Franin	Mate Blaga
1773.	Mate Čubanov	Dune Barićev	Šimica Pavin	Ante Čubanov p. Šime	Frane Dražović
1774.	Jivica Šimić	Mate Šimić	Mate Pajkin	Jure Petrić	Mikula Marin
1775.	Ante Pavin Grgičin	Tome Vitulić	Jivica Gržanov p. Gрге	Grgo Grubišin	Stipe Petrić
1776.	Miho Fabulić	Mate Franin	Šime Dunatov	Šime Kucelin	Jive Gržanov
1777.	Nikola Marin	Miho Kačan	Miho Matijin	Mateša Pavin	Pere Kačan
1778.	Grgo Mičić	Šime Šimić	Grgo Tulčev	Ante Božić	Grgo Hromin
1779.	Ante Čubanov p. Šime	Šime Pajkin	Ante Jadrijević	Mate Čubanov p. Pere	Jivica Barić

Godina	sudac	prokaratur 1	prokaratur 2	gaštald 1	gaštald 2
1780.	Ante Dunatov	Jerko Špar	Jure Kačan	Šimica Pavin	Jivica Gržan
1781.	Jive Blasić	Mate Blagan	Ante Franin	Šime Čuban p. Jure	Ante Pavin
1782.	kap(itan) Ante Vlahić	srzent Pave Vardijan	Grgo Grubišin	Dune Barić	Jerko Kačan
1783.	Šime Čuban p. Jure	Nikola Marin	Miho Mičić	Jive Pajkin	Blasul Blasić
1784.	Miho Matijin	Stipe Pavin	Frane Dražović	Ante Plivo	Ante Jadrijević
1785.	Mate Vitulić p. Jive	kapitan Ante Vlahić	Jivica Barić	Ante Dunatov	Jivica Hromin
1786.	Šime Paikin	Šimica Čubanova p. Jure	Stipe Petrić	Mate Šimunov	Jure Kačan
1787.	Ante Franin	Jivica Matijin	Ante Hromin	Miho Mičić	Jive Kačan
1788.	srzent Pave Gvardijan	Ante Čuban p. Šime	Jure Petrić	Stipe Pavin	Mate Pajkin
1789.	Jivica Barić	Šime Šimić	Osip Vitulić	Jerko Špar	Jive Gržan Plivo
1790.	Jerko Gržan	Ante Božić	Miho Pavin	Mate Čuban p. Stipe	Ante Franin
1791.	Šime Šimić	Grgo Kucelin	Vice Kuzmić	Mate Blagan	Osip Vitulić
1792.	Šimica Pavin	Mate Šimunov	Mate Čubana	srzent Vardijan	Grgo Tulčev
1793.	Jure Kačan	Ante Plivo	Pave Blasić	Grgo Mičić	Jure Vitulić
1794.	Ante Božić	Ante Pavin	Jive Pajkin	Jivica Matijin	Jure Petrić
1795.	Nikola Franin	Šime Barić	Jive Pavin	Ante Čubanova	Stipe Petrić
1796.	Jivica Pajkin	Jive Čuban	Jive Gržan Plivo	Blasu Mičić	Pere Šimić

Godina	sudac	<i>prokaratur 1</i>	<i>prokaratur 2</i>	<i>gaštald 1</i>	<i>gaštald 2</i>
1797.	Miho Mičić	Jure Gržan	Jivica Hromin	Grgo Grubišin	Mate Franin
1798.	Jerko Špar	Mate Čubanov p. Stipe	Pere Kačan	Šime Šimić	Jive Gržan
1799.	Jivica Hromin	Nikola Marin	Šime Blagan	Šime Šimić	Jadre Garžan
1800.	Ante Plivo	Ante Dunat	Jure Kačan	Ante Kucelin	Jure Gržan

Na pojedinačnim papirima¹³² postoje popisi sudaca, *prokaratura* i *gaštalda* različitih bratovština. Tako za bratovštinu *Tila Isusova (Corpus Domini)* nalazimo sljedeći popis sudaca (suci s tog popisa nakon 1751. godine u potpunosti se poklapaju s popisom iz *madrikule*):

- 1699. Grgo Vitulić
- 1700. Šime Dražović
- 1702. Jure Vitulić
- 1705. Jako(v) Grubišin
- 1712. Mate Dunatov
- 1716. Miško Pavin
- 1718. Marko Blaga (pokraj imena piše 1766.)
- 1724. Stipe Petrić (pokraj imena piše 1767.)
- 1730. Stipe Čuban
- 1732. Jive Kuzma
- 1733. Šime Grgičin
- 1735. Jakov Marin
- 1736. Mate Čubanov
- 1737. Grgo Gržanov
- 1738. Ante Mičić
- 1739. Šime Antišin
- 1740. Ante Kačan doni
- 1741. Mikula Jadrijević
- 1742. Jure Pavin
- 1743. Šimun Vardijanov
- 1744. Pave Blasić
- 1745. Miho Božić

¹³² NAZd, Glagoljska imena i računi bratovština Sutomišćice, fol. 5 i 6. Na jednom od listova sačuvan je samo popis sudaca, ali ne i *prokaratura* i *gaštalda*. Oni su ispisani na posebnim listovima.

- 1746. Šimica Pršut
- 1747. Jivica Šimić gorni
- 1748. Pave Petrić
- 1749. Pere Franin
- 1750. Ante Pajkin
- 1802. sudac Šime Matiin
- 1807. sudac Ive Mičić
- 1809. sudac Mate Marin

Međutim, kod popisa *prokaratura* i *gaštalda* ima problema s obzirom na to da se popis za *prokarature* prije 1769. godine, a za *gaštalde* za razdoblje 1752. – 1756. ne poklapa sa službenim popisom iz *madrikule*, već je riječ o potpuno drukčijim imenima *prokaratura* i *gaštalda*.

Tako su navedeni sljedeći *prokaraturi*:

1754.	Jerko Špar	Ante Jadrijev
1755.	Mate Blagan	Lovre Kačan
1756.	Jivica Pavin	Šime Franin
1757.	Jivica Čubanov	Frane Dražojkin
1758.	Lovre Grubišin	Pave Vardijan
1759.	kapitan Čuban	Miho Božić
1760.	Jivica Mati(jin)	Jivica Barić
1761.	Pršut Šime	Stipe Pavin
1762.	Ante Čuban	Jivica Kuzma
1763.	Mikula Ma(rin?)	Jure Gržanov
1764.	Mate Pavin	Mate Petrić
1765.	Šime Kucelin	Ante Pavin
1766.	Mate Plivo	Jure Petrić Baca(la)
1767.	Jure Šimunov	Pere Kačan
1768.	Blasu Blasić	Grgo Hromin
1769.	Ante Pajk(in)	Jive Gržan

Nakon 1773. godine, koja je sljedeća na popisu, sve se slaže sa službenom evidencijom iz *madrikule*.

Kod *gaštalda* se popis ne slaže samo za godine 1752. – 1756.

1752.	Šimica Pavin	Pere Kačan
1753.	Miho Božić	Grgo Hromin
1754.	Lovre Gruba	Stipe Petrić
1755.	Grgo Mičić	Jive Gržan
1756.	kapitan Čuban	Jivica Barić

Nakon 1757. godine popisi se poklapaju.

Ti se popisi ne poklapaju s popisom bratovštine *Tila Isusova (Corpus Domini)*, a posebno se ne poklapaju s popisima starješina bratovštine sv. Eufemije i bratovštine *Gospe od Karmena i Duš od Purgatorija*. Može biti riječ o tome da je svećenik popis

pravio napamet, pa je pomiješao vodstvo neke druge bratovštine (u ovom slučaju ostaju bratovštine sv. Sakramenta i bratovštine sv. Josipa, čiji popisi nisu sačuvani, pa ih ne možemo provjeriti) ili je riječ o popisu neke šeste nepoznate bratovštine koja se pedesetih godina 18. stoljeća spojila s bratovštinom *Tila Isusova (Corpus Domini)* pa je svećenik dio tih sudaca pomiješao s popisom same bratovštine *Tila Isusova (Corpus Domini)*.

U istoj *madrikuli* upisivani su i sljedeći popisi i razni zanimljivi zapisi iz rada bratovštine:¹³³

1758 na 3 novembra u Sutumiščici di imaju se pisati dugi i žurnate ke braća budu dužni skuli Božjega Tila.

Isto godišće osta dužan Jure Šimić ulja kvartuč 5 pod sucen Juron Šimunovin bi ule po gazet 14...

1765 pod sucen Šimon Tulčevin osta dužan Jure Šimunov za pajce li(bar):2 i katigaše istoga Juru i Šimu Tulca l(iba)r:5 svakoga što su brez znanja braće razdilili pajce i ponili doma...

1766 pod sucen Jivicon Čubanovin osta dužan Stipe Petrić ča su držali bačve u kući braskoj sić vina 1. (bilo je napisano Miho Petrić sića - pa iskrižano). Bi vino sić po libre 4. Jure Barić po sića.

1767. ni ostaše žurnate pod sucen Maton Blaganom

Miho Fabulić osta dužan žurnatu 1 na kopanja osta dužan žurnatu Šimica Čuban pok(ojnoga) Mate na kopanu.

Odrediše braća da Mate Blagan jima dati l(iba)r: što ni zatakli trsje i što ni sad piriza a to godišća 1767. kad bi sudac iste skule.

1768. pod sucen Stipon Petrićen kaštigaše Pavu Pliva i Grgu Tulčeva po l(iba)r:5 ča pojdoše češati maslin u Preku prez vole braće.

1769 ki ostaše dužni žurnate na kopanju pod sucen Franon Dražovićen

Mate Blagan, Jivica Čuban, kapita Šimić, Šime Franin, alfir Kačan, Šimica Kucelin (kasnije precrtano) ovi odrediše braća da budu kaštigani po l(iba)r:2.

Drugi put pod istin sucen ki ostaše dužni na kopane Jivica Čuban, Šimica pok. Pršuta, Mate Čuban, Lovre Grubišin, Grgo Mičić, Pere Kačan, i ovih kaštigaše po l(iba)r:2.

1770. pod sucen Lovron Grubišini ostaše dužni žurnate na mladenja i stinja Jerko Špar, Jivica Čuban, Šimica Čuban po(kojnoga) Mate, Ante Čuban, Jivica Matijin (ova dva su prekrižena) da budu kaštigani po l(iba)r:2.

1775 na 25 marča pod sucen Jivicon Šimićen ki mankaše na tegu od kopanja

Proi teg: Miho Kačan, Franica Kačanova, Grgo Mičić, Pere Kačan, drugi teg: Pere Kačan, Mare Gržanova, Mateša Pavin, srzent Vardijanov, Grgo Antonov, Miho Mičić. Ovi odrediše braća da plate skuli svaki.....l(iba)r:5.

Budući ovo godišće drago sve.

1777 osta dužan Mate Vitulić za lozje l(iba)r:2 pod sucen Mihon Fabulićen.

1778 ki ostaše od tega rizanja skula plati za obrizati l(ibar):12

¹³³ NAZd, Sutomiščica, Glagoljska madrikula Corpus Domini, fol. 41.

Jakov Blasić

Jive Blasić

Ante Fabulić

Blasu Mičić

Pave Šimić

ovo isto godišće Ante Dunatov preuze badan Jivici Matiinu ki davaše za š nim se služiti libar šest ovih šest libar ljudi osudiše da Ate rečeni pl(a)ti skuli libar šest.

*Bilješke iz zapisnika s godišnjih skupština:*¹³⁴

1752. Dade Jive Vitulić za vosak kako gori ča biše primi 1751.

1761 na 15 novebra braća Božjega Tila zajaše braći s(vete) Fume za oltar cekini deset da jii budu vraćeni bi murke sića 1 kv 3

*pe(tic)? 5:15
l(ib)r(e):4 s(oldini)? 15
(sve prekriženo)*

Prida Šime Franin dva barila vina a to u ime cekina ki e dužan

Primi isti sudac ula čari čista 2 sića 2

Ante Petrićev što dade Šime Franin bi po li(bri):15 čini l(ibri):30

Prida račun Mate Petrićev i ne osta nišće dužan i bi plaćen parokian glag.

Pridasmo sucu novomu Juri Petriću pinez u skrinu tolori 12: i po cikini u zlatu 7

Osta dužan Šimica Kuzmić za drova a to kanta na Grbici

Osta dužan Mate Plivo za murku.... l(ib)r(e): 2 sol(dini) 12; (prekriženo pa napisano l(ibre):5...15)

Mate Petrić ima dati l(ibre) 5 što reče na skupu Anti Petrića da laže a to sucu. (ovo je precrtano)

Prida račun sudac Petrić ne osta dužan nišće bi plaćen parokijan

Bi gasštalad Jure Šimiunov a što ne primi gaštaldiju Miško Pavin da plati li(bre): 5

1790. Osta dužan Jivica Pajkin za fit od kuće l(iba)r:17.

1800 12 novembra budući braća na tegu obraše za suca Antu Pliva prokaraturi Ante Dunat i Jure Kačan, gaštaldi Ante Kucelin i Jure Gržan prija u skrini pinez groša:62. l(iba)r: 8: so(ldini):10 i tad prida račun Šime Hromin sin po(kojnoga) Jivice i ne osta dužan nišće.

*(Sudac iz prethodne godine [1799.] umro je za vrijeme mandata, pa je sin predao račun umjesto njega).*¹³⁵

*Evo i nekoliko zanimljivih zapisa s papira pronađenih izvan madrikule:*¹³⁶

U knjižici u kojoj je zapisana trošnja za godinu 1800 suca Božjega tila Ante Pliva piše: Selestrinu za načiniti križ.....l(iba)r:5

¹³⁴ NAZd, Sutomišćica, Glagoljska madrikula Corpus Domini, fol. 17 – 26.

¹³⁵ DAZd, Glagoljska Matica umrlih Sutomišćica.

362. 1800 na proi luja priminu Jivica sin Jive Hromina od godišć 73 incirka. Priminu u viri s(ve)te matere carkve Rimske bi ispovidan i pričješćen stim uljem pomazan, bim u priporučena duša i bi pokriplen načas od smarti, bi sprovedjena od mene paroka don Jive Vlahaća bi pokopan u crkvi s(ve)te Fumije.

¹³⁶ NAZd, Knjižice računa i razni listovi (plava knjižica bez signature, fol. 2).

Don Bože Grgurev uz velike je radove koje smo naveli u bratovštini sv. Eufemije vršio i ostale sitne radove i popravke, tako je *na računu (trošnje) suca skule Božjega Tila Jerka Špara* zapisano da je bratovština te godine dala 4 libre don Boži za učiniti *skrinjicu*.¹³⁷

4. Bratovština sv. Sakramenta

Za tu bratovštinu nije pronađena *madrikula*, ali jesu knjige računa i zapisi na posebnim papirićima i svescima koji obuhvaćaju period od 1765. do 1803. godine.¹³⁸

Kad su se transliterirali svi ti listovi i sveščići ustanovljeno je da se većina računa iz te knjižice odnosi na bratovštinu sv. Eufemije, tek ponešto na bratovštinu sv. Sakramenta.

Dok je bratovština sv. Eufemije snosila troškove za velike izdatke (veće popravke primjerice krovova, zvona, tabernakule), bratovština sv. Sakramenta snosila je troškove za sitne popravke, za sitne izdatke koji su pratili te veće investicije bratovštine sv. Eufemije, naprimjer snosila je troškove za postavljanje tabernakula, ličenje zidova, hranu (spizu) za majstore i radnike, za ukrašavanje oltara i same crkve, za pranje i opravak svećeničke kote, za vosak i ostalo.

Tako je 1779. godine, kad je u Velikom Lošinju od sredstava bratovštine sv. Eufemije kupljen tabernakul, bratovština sv. Sakramenta financirala spizu kad su išli u Lošinj po tabernakul, isplatio se prota (vjerojatno kao pomoć pri transportu i za sitne radove, jer je za veće radove isplaćen iz sredstava bratovštine sv. Eufemije), trebalo je kupiti boju (*pinturu*) za pristolje i jedan zvončić za tabernakul.

1779 ovo godišće najdoh pinez od
Sak(ramenta): l(iba)r:46:16
Depiju l(ibar):47:5
Depiju l(ibar):4:16
Depiju l(ibar):13

Usve gro(ša) 11 l(iba)r:1:17

1779 bi straćeno za vosak gro(ša)...?: l(iba)r:6
Za hodismo po tar(ber)nakul za spizu l(iba)r:9
depiju koa se načini l(iba)r:3
depiju za naplati prota.....l(iba)r:28
Za pinturu od pristolija za gos(podi)na
l(iba)r:30
Za jedan zvončić na tabarnakul l(iba)r:3
za oprati kotu l(iba)r:2¹³⁹

¹³⁷ NAZd, Knjižice računa i razni listovi (preklopljeni papir u obliku knjižice bez korica, fol. 2).

¹³⁸ Popis glagoljskih kodeksa zadarske nadbiskupije, str. 136: Glagoljski računi skule sv. Sakramenta. Vlasnik župni ured u Sutomišćici. Veličine razne. 2 sveščića i slobodni listovi. Ukupno 24 lista. Kurzivna glagoljica. Nesređeno. Sada u Nadbiskupskom arhivu Zadar; Knjiga primitaka i izdataka skule sv. Sakramenta, 1765.-1803. Vlasnik župni ured u Sutomišćici. Veličina 200 x 75 mm. Broširana. Str. 1-80. Prazne 22-80. Kurzivna glagoljica. Sada u Nadbiskupskom arhivu Zadar.

¹³⁹ NAZd, Glagoljska knjiga primitaka, fol. 11.

1782. godine, kad se krstio *zvon mali zvani Marko*,¹⁴⁰ kojeg je opet financirala bratovština sv. Eufemije, bratovština sv. Sakramenta platila je za neke od troškova (nije navedeno koje – piše samo *kad se krsti zvon libar 79 soldini 3*).¹⁴¹

Kupovane su razne stvari za crkvu i svećenika:

1770 ovo godišće bi skupljeno <i>gr(oša):8</i>	1770 bi straćeno za vosak <i>gro(ša)...3:</i> <i>l(iba)r:7</i>
<i>L(iba)r:1:8.</i>	<i>Ovo isto godišće za parament šari u fra</i> <i>Nikole Ravković</i> <i>Gr(oša):7</i> <i>Istomu za jedan faco od svi(le) šari i</i> <i>Dva konporala i deset profikari</i> <i>libar.....20</i> <i>za oprati kotu l(iba)r:2¹⁴²</i>
1787 bi skupljeno pinez od Sakramenta <i>Ovo godišće: gro(ša):9: l(iba)r:5:2</i>	1787 bi straćeno za vosak <i>libar...20:16</i> <i>za 2 anpule od stanl(iba)r:8 (ar.)</i> <i>Za jene štrite u Gospe na Kaštelu</i> <i>Prok(araturu) gos(podi)nu Šimi</i> <i>Posedarskomu¹⁴³</i> <i>Gro(ša):9 l(iba)r:6</i> <i>Za baldakin i za pristolje ča je mankalo</i> <i>za pozlatu l(iba)r:28</i> <i>Za faru skroiti paramenti.....l(iba)r:61</i> <i>Za dasku i čavli za skalete.....l(iba)r:6:6</i> <i>Za kotu.....l(iba)r:2</i>
1788 bi skupljeno pinez od Sakramenta <i>Ovo godišće: gro(ša):80: l(iba)r:1:3</i>	<i>za sviće bi straćeno.....l(iba)r:72:14</i> <i>za pozlatiti podporje od bal(dakina) za</i> <i>krat l(iba)r:36</i> <i>za jednu kotu oprati l(iba)r:2?</i>
<i>Depiju l(ibar):32:8</i> <i>Čini gr(oša):9:3:11¹⁴⁴</i> Obračun bratovštine za godinu 1784., 1785. i 1786. je izgledao ovako: <i>1784 na 4 aprila</i>	<i>Bi straćeno za vosak libar.....48</i> <i>Za jedan misal od mr(t)vih.....l(iba)r:5</i>
<i>ovo godišć(e) najdoh pinez od</i>	

¹⁴⁰ NAZd, Sutomiščica, Glagoljska madrikula sv. Fume, fol. 1.

¹⁴¹ NAZd, Glagoljska knjiga primitaka, fol. 10.

¹⁴² NAZd, Glagoljska knjiga primitaka, fol. 4.

¹⁴³ Ovu zadarsku bratovštinu Gospe od Kaštela čiji je *prokaratur* bio godine 1787. gospodin Šime Posedarski Cvitanović u članku Bratovštine grada Zadra na str. 469. spominje samo od godine 1871. Druga bratovština s ovim imenom nije spomenuta.

42. *Bratovština Gospe od Zdravlja. Ova najmlađa bratovština ustanovljena je godine 1871. u istoimenoj crkvi (Madonna del Castelo) i članovi su joj bili većinom zadarski ribari i zakupljivači riba.*

¹⁴⁴ NAZd, Glagoljska knjiga primitaka, fol. 14.

<i>Sakramenta.....l(iba)r:35</i>	<i>Za jenu brutvelu za vrata od kuhnja l(iba)r:5</i>
<i>Depiju.....l(iba)r:16</i>	<i>Za jenu kartu od čavlov za izbiti napu l(iba)r:2</i>
<i>Depiju.....36</i>	<i>Za 4 palme za oltar libar 60 so(ldini):16</i>
<i>Činil(iba)r:87</i>	
<i>1785 na 20 marča</i>	<i>Bi straćeno za vosak</i>
<i>Ovo godišće najdoh pinez od</i>	<i>libar.....21:5</i>
<i>Sakramenta libar.....27:6</i>	<i>za oprati jednu kotu l(iba)r:2</i>
<i>depiju.....l(iba)r:24:8</i>	<i>za ušiti facoli od ruk i profikaturi.....l(iba)r:2</i>
<i>čini..... l(ibar):51:14</i>	
<i>1786 na 8 marča</i>	<i>Bi straćeno za vosak libar.....27</i>
<i>Najdoh pinez od Sakramenta</i>	<i>za oprati jed(nu) kotu l(iba)r:2</i>
<i>li(bar):33:18</i>	<i>Za činiti ključ od ba(p)tis(terija) s(oldini)4:1?</i>
<i>depiju.....l(iba)r:24:16</i>	<i>Za pituru od kartele.....l(iba)r:5:6</i>
<i>čini.....l(iba)r:58:14¹⁴⁵</i>	

Vidimo da je kupljen jedan misal od *mr(t)vih*, potrošen je novac za sitne radove oko uređenja kuhinje, za kupnju 4 palme (tj. vaze za palmine ili maslinove grane), za uređenje oltara i ostalo.

U kopiji iz *libra koga učini pokojni don Tome Mičić parokijan godišća Gospodinova 1675 miseca agusta na 2. Od lašev ki imaju davati stariću ulja crikvi sv. Fume*¹⁴⁶ postoji i zapis u kojem se laši ostavljaju bratovštini sv. Sakramenta u Sutomišćici.

Ostavi Gargo Šare Grdovića S. Sakramentu u S. Fume starić ulja kada budu prošle masline a kad ne varč 1.

5. Bratovština sv. Josipa

Za glagoljsku bratovštinu sv. Josipa nije pronađena ni knjiga računa ni *madrikula*. Da je bratovština postojala, može se vidjeti samo iz zapisa na godišnjim skupštinama bratovštine sv. Eufemije (*Vele skule*) u kojoj su izvještaji o posuđenom novcu bratovštini sv. Josipa. Bratovština je postojala krajem 18. st., a još je godine 1899. vratila posuđeni novac. Nalazimo je i u popisu od laša 1675. godine.

Primjeri godišnjih skupština za godine 1787. i 1789. bratovštine sv. Eufemije u kojima se spominje bratovština sv. Josipa:¹⁴⁷

¹⁴⁵ NAZd, Glagoljska knjiga primitaka, fol. 12.

¹⁴⁶ Radi se o ispisanom listu papira bez signature, koji je pronađen u *madrikuli* sv. Eufemije, NAZd, Sutomišćica, Glagoljska madrikula sv. Fume, bez signature.

¹⁴⁷ NAZd, Sutomišćica, Glagoljska madrikula sv. Fume, fol. 11.

1787 na 11 novembra budući braća na skupu na braskomu dvoru obraše za suca Antu Pavina Grgičina, prokaraturi Matu Špara i Grgu Tulčeva, gaštaldi Dune Barić i Filip Ivanov.

Prija sudac u skrini pinez..... groša:120, l(ib)r(e):8:10, i tad prida račun Jure Petrić i ne osta dužan nišće. Ovi sudac biše prija pinez groša: 253:3:3 (sve ar. brojke) a potroši za sve potrebe groša:106, l(ib)r(e):1:11.

A zaja stolom braće skuli s(vetog) Osipa cek(ina):7 čini groša 33: l(ib)r(e):?6 za potribu od oltara ovi da se vrate depiju sudac Grdović cekini....4.

1789 na 11 novembra budući braća na skupu na braskomu dvoru obraše za suca Antu Božića, prokaratura Antu Dunatova i Franu Dražovića, gaštaldi Juru Kačana doni i Jivu Šarina.

Prija sudac u skrini groša:57, l(ib)r(e):20, so(ldini):9, a stroši za sve potrebe i zaja skuli s(vetog) Osipa gro(ša): 25, l(ib)r(e):9: so(ldi)n(i):8. Bi plaćen parokijan l(ib)r(e):12.

Sudac Ante Pavin zaja skuli s(vetog) Osipa cekini uta:7 a sudac Jure G(r)do(vi)ć cekin uta 8 u sve cekin 15 ovi braća iste skule da vrate 1799 na 4 novembra ovi pinez. Dužni bihu vraćeni.¹⁴⁸

U kopiji iz libra koga učini pokojni don Tome Mičić parokijan godišća gospodinova 1675 miseca agusta na 2. Od lašev ki imaju davati stariću ulja crikvi sv. Eufemije, postoji i zapis u kojem se laši ostavljaju bratovštini sv. Josipa u Sutomišćici.

Ostavi Jure Gržan edan varč ulja s(vetom) Josipu u S(vete) Fume za vazda.¹⁴⁹

Zaključak

U članku su bratovštine prikazane kao središta društvenog, ekonomskog i kulturnog života nekog mjesta. Osnovna zadaća bratovština bila je okupljanje članova oko mjesnih zaštitnika (crkvenih oltara) i njegovanje pobožnosti, humanosti, međusobno pomaganje članova, vježbanje u društvenom životu i zajednici (učenje u vođenju bratovština) i mnoge druge svrhe. Svakoju registraciji bratovštine prethodi neka vrsta osnivačke skupštine, gdje se nekoliko članova okupi i u čast svecu zaštitniku osnuje novu zajednicu. Nakon toga otvara se posebna knjiga – *madrikula*, u kojoj se na početku upisuju ustanovljena pravila, koja određuju način života i djelovanja u zajednici, u njima se propisuje način izbora upravnih tijela bratovštine, kazne pri kršenju pravila i ostala pravila koja su zajednička svim bratovštinama, a i ona koja su specifična za svaku pojedinu bratovštinu. Nakon *kapitula* slijedi popis osnivača, katkad posebno svećenika, muških članova (bratima), na kraju popis ženskih članova bratovštine (sestara). U nekim *madrikulama* upisivani su svi troškovi i sva primanja, dražbe, kazne, a kod drugih su se vodile posebne knjižice računa, *prijaća i trošnja*, posebni popisi pripisanih kazni za prekršitelje pravila, popisi o

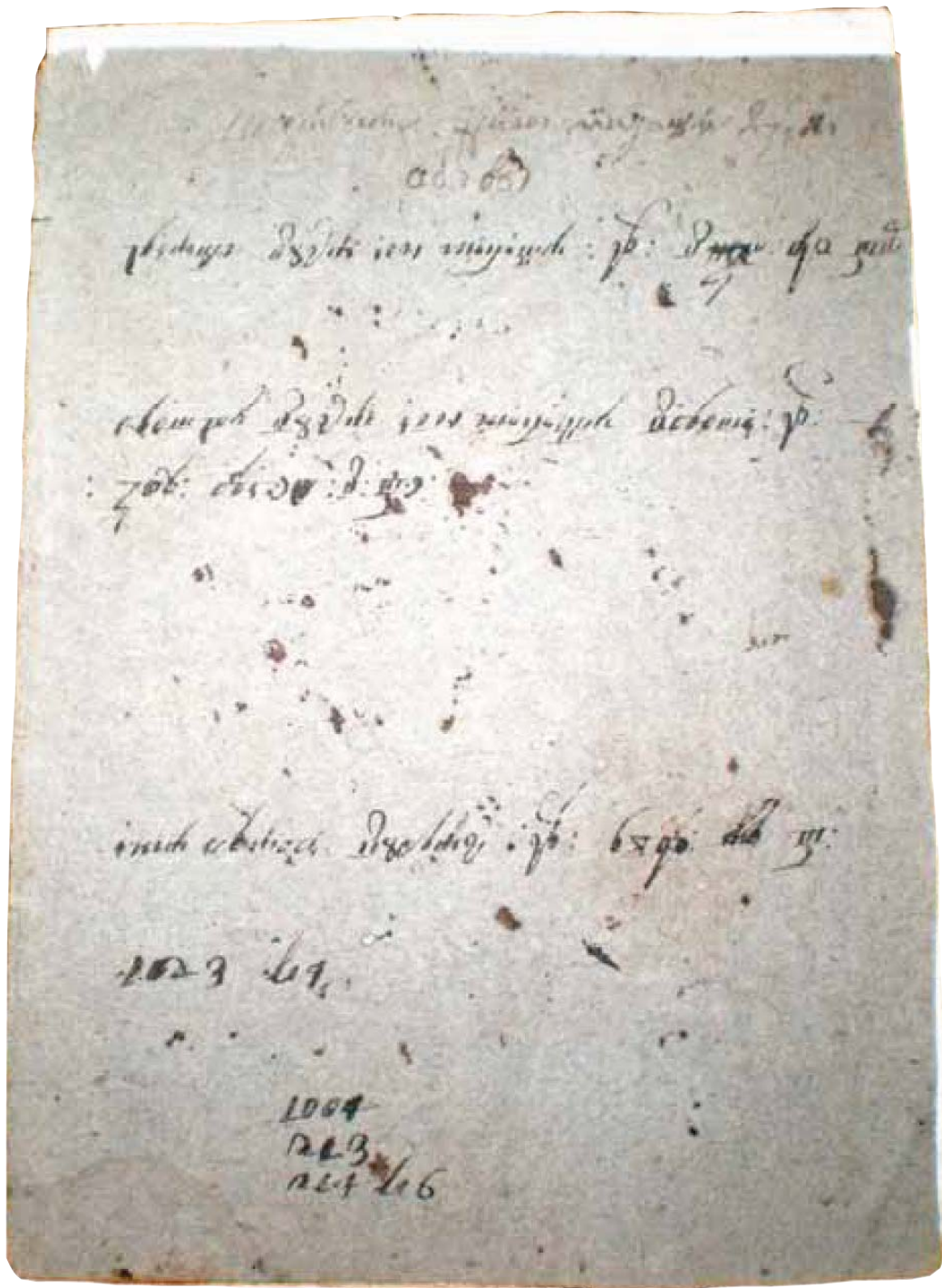
¹⁴⁸ NAZd, Sutomišćica, Glagoljska madrikula sv. Fume.

¹⁴⁹ Ispisan list papira pronađen u *madrikuli* skule sv. Eufemije, NAZd, Sutomišćica, Glagoljska madrikula sv. Fume.

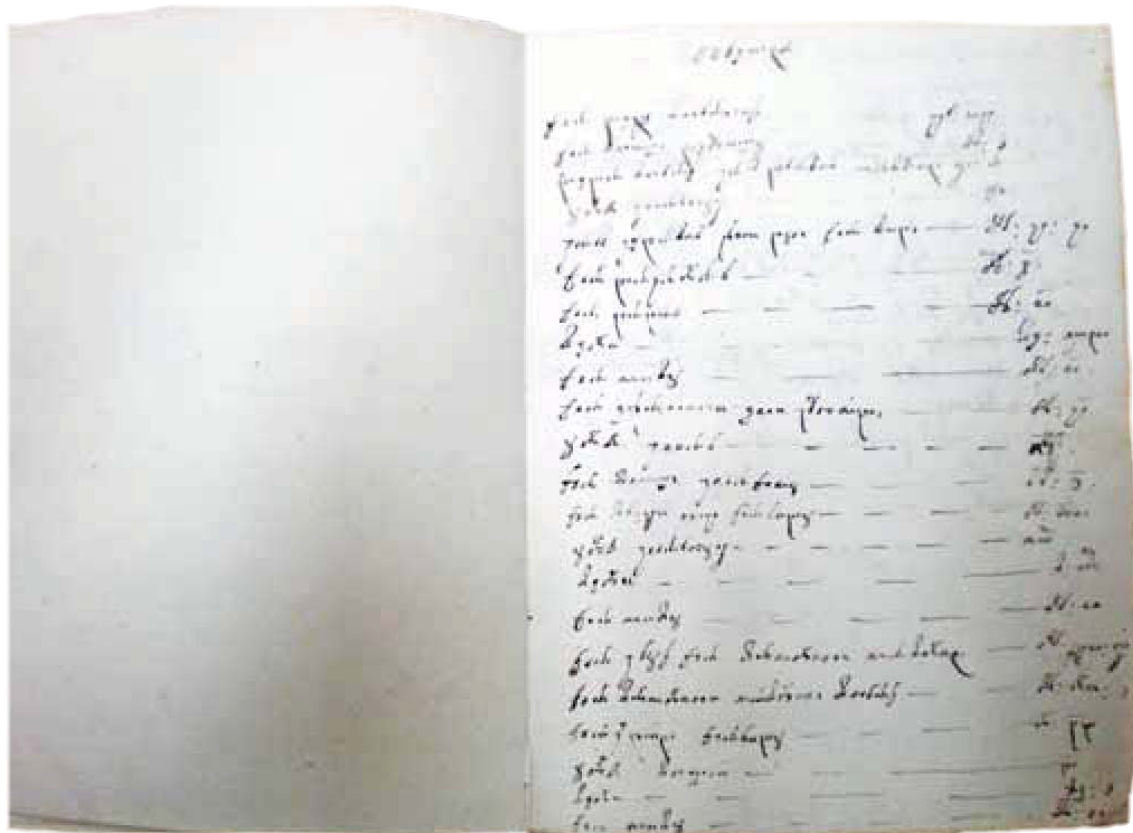
izostancima sa zajedničkih radova na zemlji od bratovštine, o nedolascima na sastanke i godišnje skupštine bratovštine, o izostancima s pogreba umrloj braći, popisi dražbi, laša, pogrebice i ostalog. Na zadarskim otocima *madrikule* bratovština pisane su uglavnom kurzivnom glagoljicom s *kapitulima* (pravilima) sličnima bratovštinama na zadarskom kopnu i u samom Zadru. Većina bratovština imala je ista imena bratovština kao one u gradu Zadru. Na sličan način birala se uprava društva koja se sastojala od otprilike istih članova kao u zadarskim bratovštinama. U bratovštinama mjesta Sutomišćice to su bili suci, *gaštaldi* i *prokaraturi*, dok njihov broj varira od bratovštine do bratovštine.

U Župi sv. Eufemije (Fume) u Sutomišćici, koja obuhvaća mjesta Poljanu, Preko i Sutomišćicu do godine 1770., kada se odvaja mjesto Preko u posebnu župu, u 18. stoljeću postojale su (na osnovi sačuvanih glagoljskih kodeksa i zapisa) sljedeće bratovštine (*skule*): Bratovština S(ve)te Eufemije u Sutomišćici zvana *Vela skula*, Bratovština *Corpus Domini (Tila Isusova)*, koje su postojale i prije 18. st. Treća, *Skula Gospe od Karmena i Duš od Purgatorija* iz razdoblja 1743. – 1821., osnovana je 1743. godine, odnosno službeno je osnovana 31.12.1745., kad je održana nova osnivačka skupština na kojoj su utvrđena pravila.

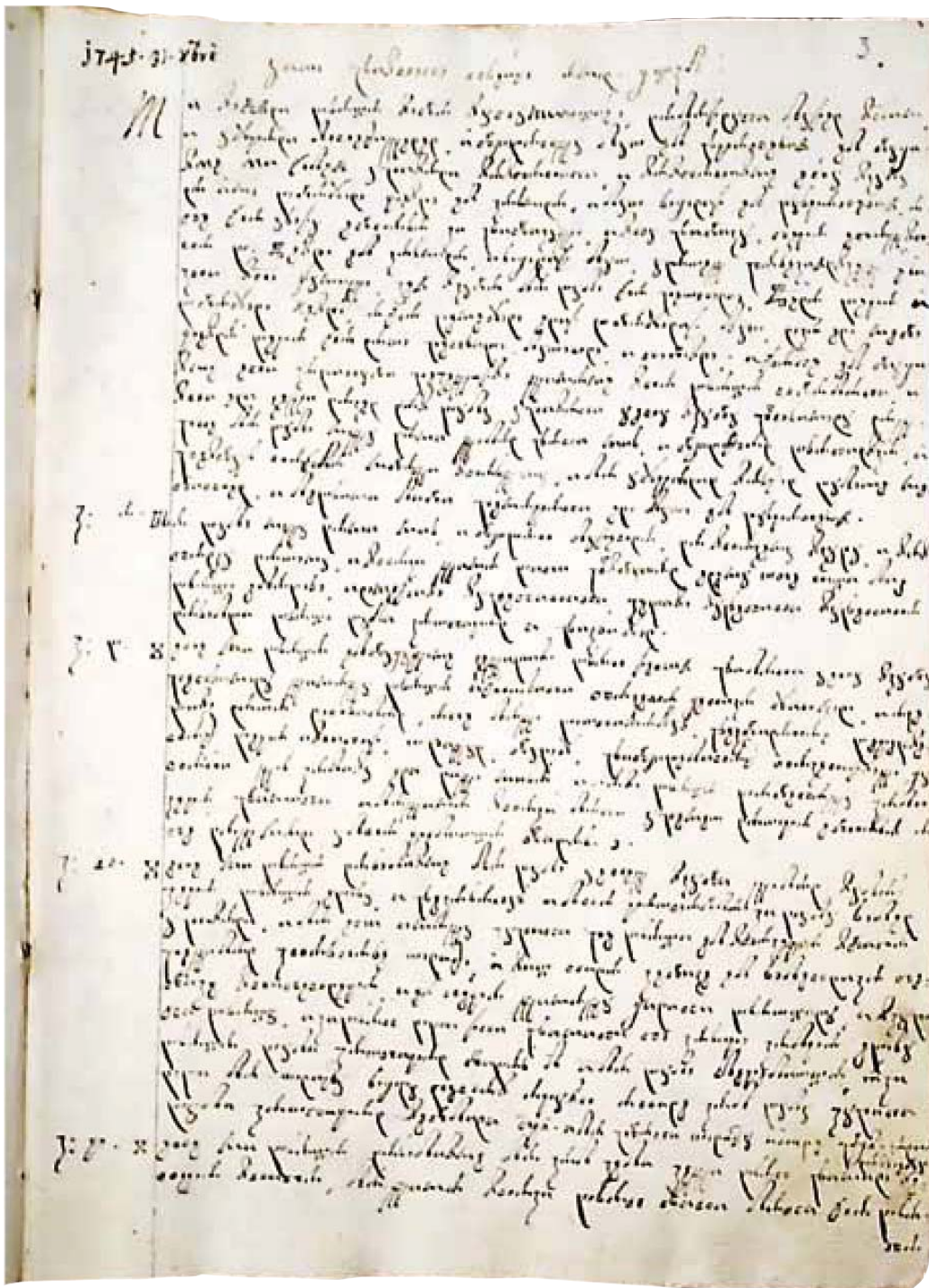
Postojala je i bratovština sv. Sakramenta, za koju nije pronađena *madrikula* nego samo knjige računa, i bratovština sv. Josipa od koje nije sačuvan nijedan kodeks ili svešćić, osim spomena u *madrikuli* bratovštine sv. Eufemije (*Veloj skuli*) i na jednom listu papira koji je prijepis libra od laša iz 1675. godine. Na području mjesta Preko, koje je bilo u sastavu Župe sv. Eufemije u Sutomišćici do 1770. godine, vjerojatno je i prije tog perioda postojala bratovština *Blažene Gospe od Luzarija*, koja je također samo spomenuta u prijepisu iz libra od laša iz 1675. godine. Sačuvana je *madrikula* te bratovštine od 1778. godine. U Preku je postojala i bratovština *sv. Križa* koja je spomenuta 1787. godine u *madrikuli* bratovštine *Blažene Gospe od Luzarija*. Nakon 1770. osnovana je nova bratovština *Gospe od Karmena i Duš od Purgatorija*.

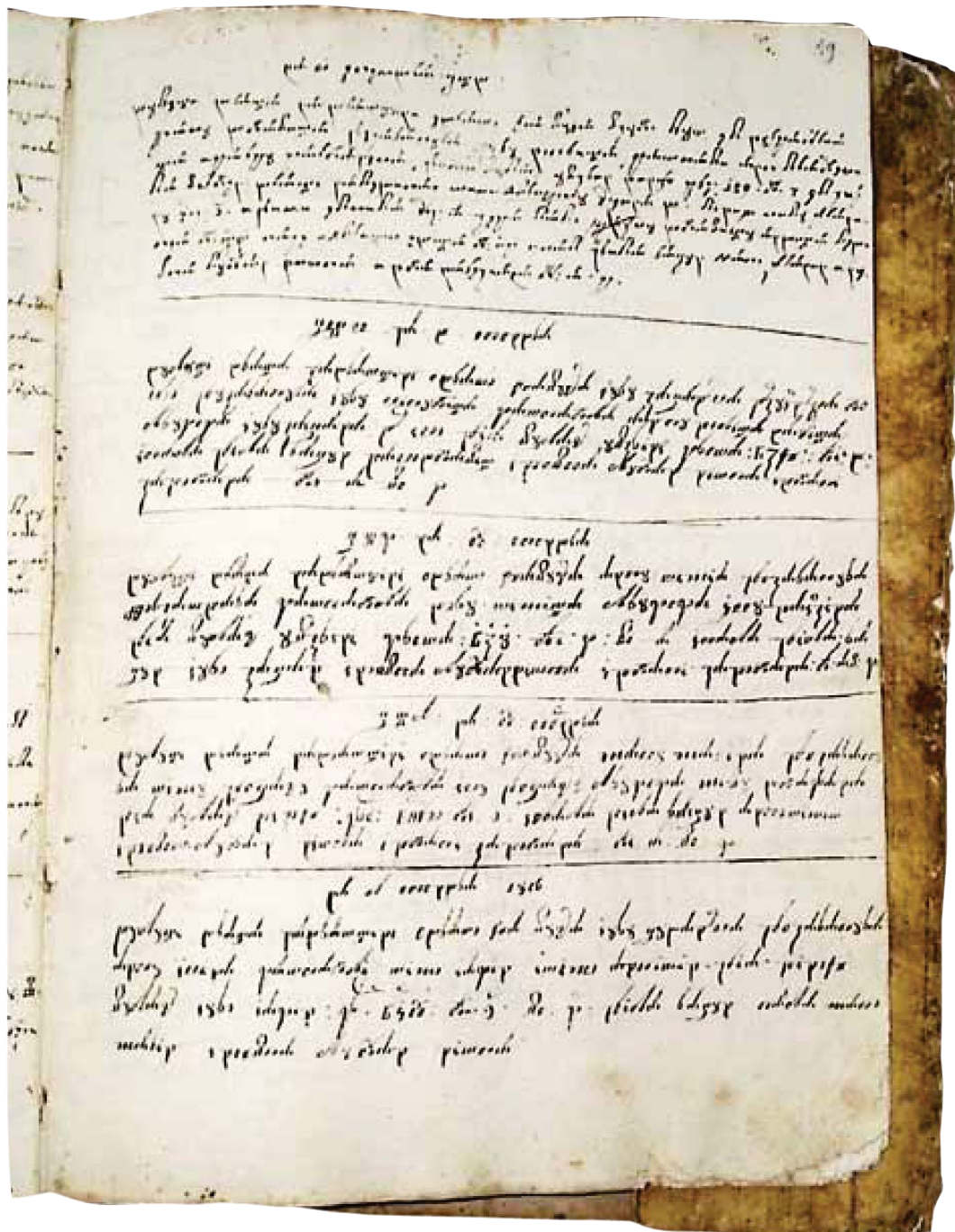
Faksimil 1: Jedna od knjiga prijaća i trošnji (prihoda i rashoda), rukopis don Ive Vlahića

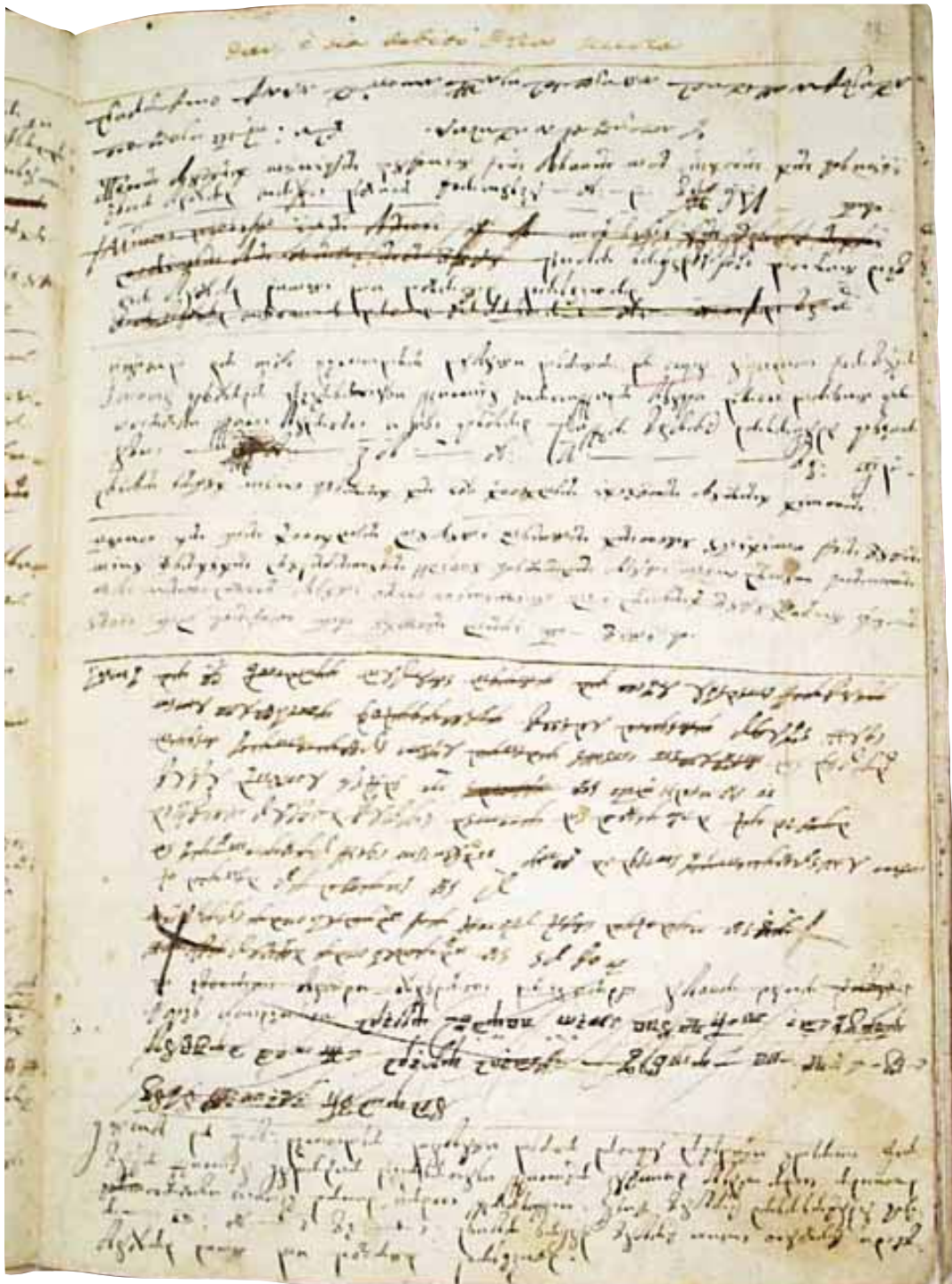
Faksimil 2: Popis trošnji iz knjižice prijaca i trošnji – škartanje Šime Matiina suca
skule Božjega Tila 1790., rukopis don Ive Vlahića

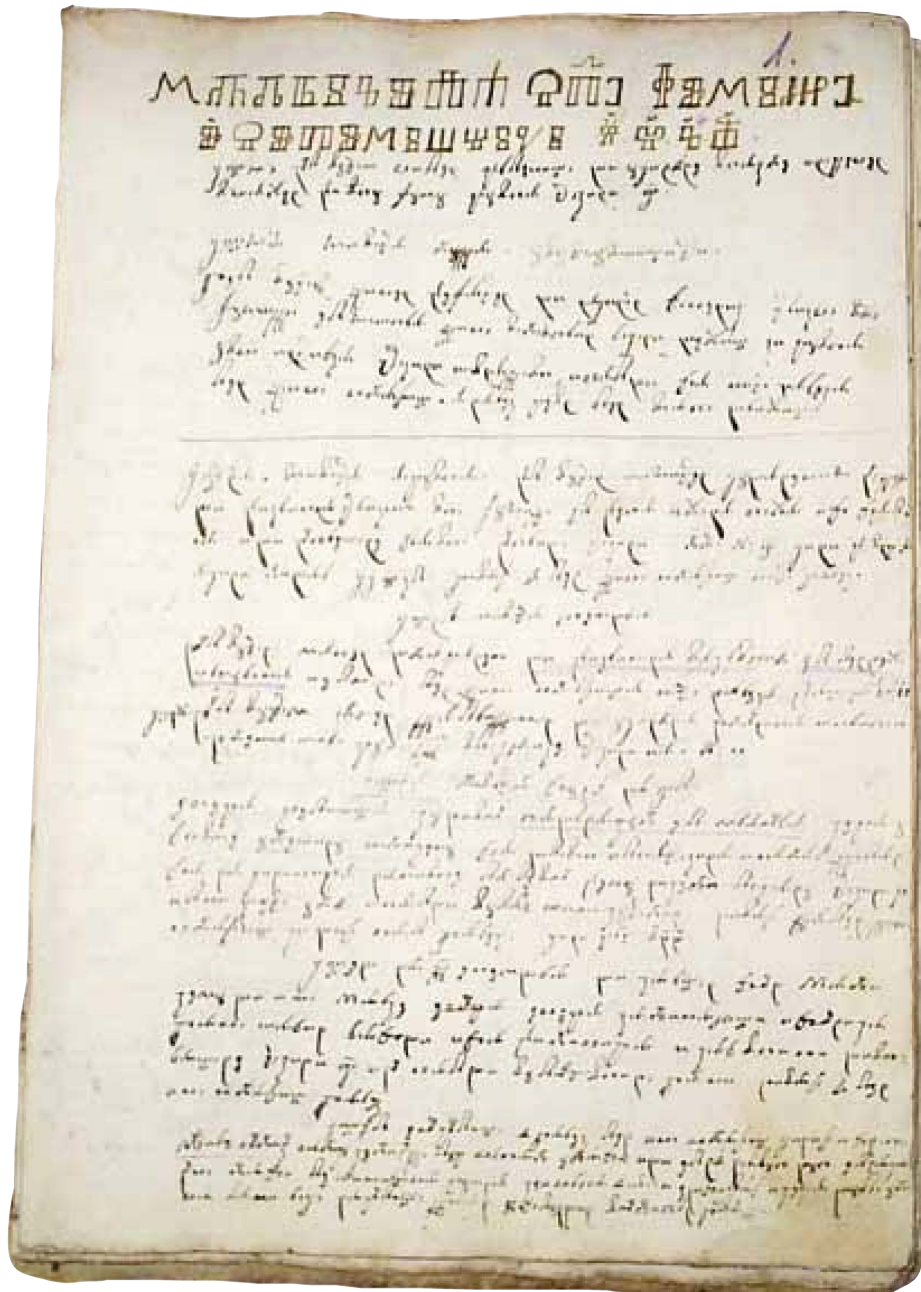
Faksimil 3: Madrikula skule Gospe od Karmena i Duš od Purgatorija, Sutomišćica, str. 3 (uvod, kapituli 1, 2, 3, početak kapitula 4), rukopis don Ive Vlahića

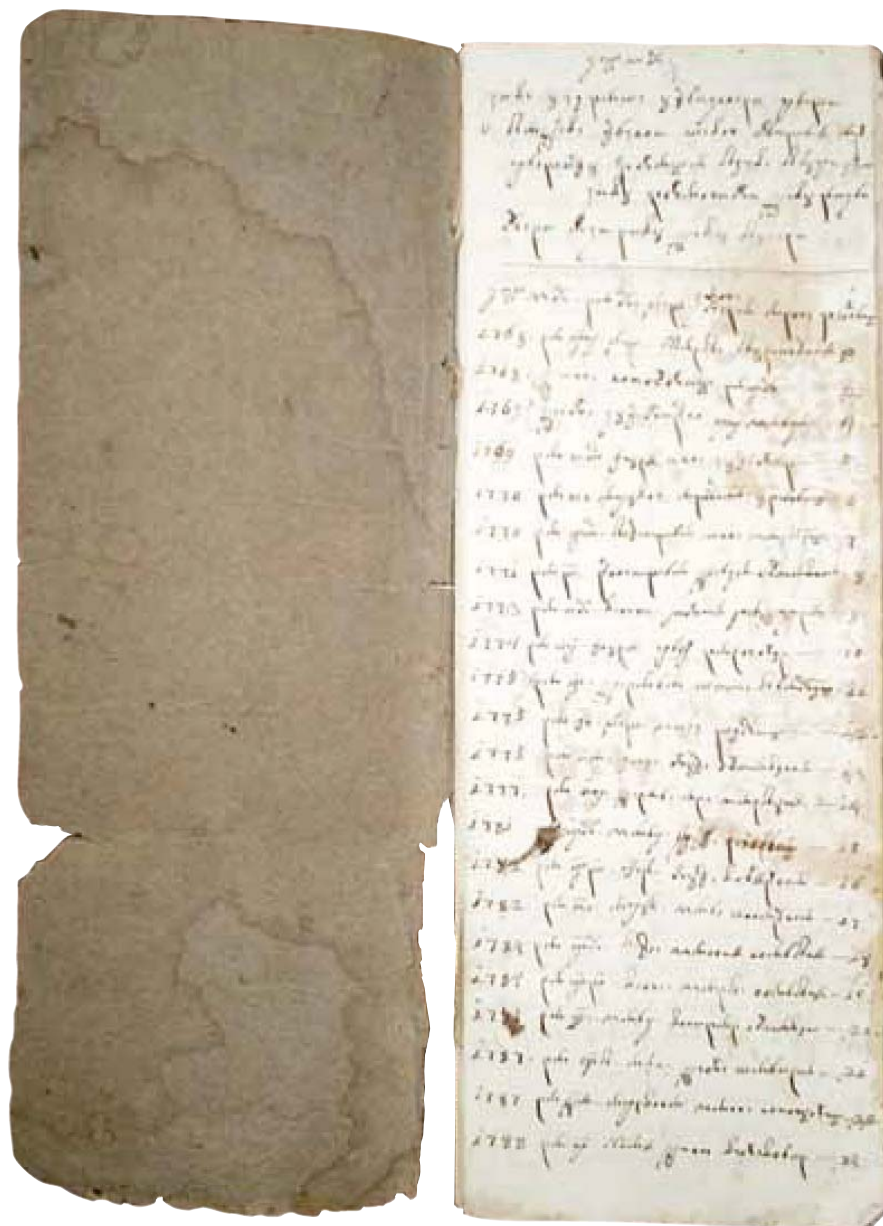
Faksimil 4: Madrikula skule Božjega Tila, zapisnici s godišnjih skupština, str. 19, rukopis don Ive Vlahića

Faksimil 5: Madrikula skule svete Fumije, zapisnici s godišnjih skupština za 1761.–1765. godinu, str. 19, rukopisi svećenika don Šime Šimića, don Mate Brižića, don Pave Grdovića, don Ive Vlahića

Faksimil 6: Madrikula skule svete Fumije, upisi s različitim ulaganjima od 1767.–1784. godine (nisu upisani redom), rukopis don Ive Vlahića

Faksimil 7: Libar računa i raznih izdataka skule sv. Fume, str. 1, dio popisa onih koji se pokapaju u crkvene grobove, rukopis don Ive Vlahića

Grozdana Franov Živković

The Confraternities of the Parish of St. Euphemia in Sutomišćica on the Island of Ugljan in the Eighteenth Century

Summary

The author analyses the confraternities of the parish of St. Euphemia in Sutomišćica on the island of Ugljan in the eighteenth century. The research is based on several different kinds of manuscripts – the books of confraternities (*madrikule*), books of bills, books of incomes and costs – and other documents, which are mostly written in cursive Glagolitic letters. The aim of the article is to show the great importance that the confraternities had for their community, and the economic and cultural life of their small settlements (in Sutomišćica and its neighbouring villages of Poljana and Preko), to determine the aims and tasks of these confraternities, and to show in what way the members of the confraternities used the rules (*kapituli*) defined at the main meetings of the confraternity's assemblies in practical situations. In the article many parts of the aforementioned manuscripts are given in a Latin transliteration of their Glagolitic texts.

Key words: Glagolitic books of confraternities (*madrikule*), books of bills, cursive Glagolitic, rules of conduct for confraternity members (*kapituli*), confraternities (*skule*).